

UNIVERZITA KARLOVA v PRAZE

Pedagogická fakulta

katedra primární pedagogiky

**ZÁJMOVÁ ČINNOST PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE V MATEŘSKÉ ŠKOLE
(SE ZŘETELEM K OČEKÁVÁNÍ RODIČŮ)**

Diplomová práce

**HOBBITRY OF PRE-SCHOOL CHILD IN THE NURSERY SCHOOL
(IN VIEW OF PARENT'S SUSPENSION)**

Dissertation's title

Vedoucí diplomové práce: **Doc. PhDr. Eva Opravilová, CSc.**

Autor diplomové práce: **Petra Novotná**

Studijní obor: Předškolní pedagogika

Forma studia: kombinovaná

Diplomová práce dokončena: březen, 2008

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Praze, dnz J M J . V . L

Děkuji **Doc. PhDr. Evě Opravilové, CSc.** za odborné rady a vedení při vypracování diplomové práce.

Dále děkuji **Pavle Bognerové**, které patří vřelý dík za jazykovou korekturu, za korekturu překladu do anglického jazyka projevují dík **Mgr. Janě Bódisové**.

Za mnohé vděčím i ředitelkám mateřských škol z městské části Prahy 15, dále za spolupráci při výzkumném šetření děkuji všem rodičům dětí, kteří mi ochotně poskytli potřebné informace.

V neposlední řadě bych chtěla poděkovat svým blízkým, bez jejichž podpory a shovívavosti by tato práce nikdy nevznikla.

Obsah

Anotace a klíčová slova.....	7
Úvod.....	8
1 Postavení předškolního dítěte v současné společnosti.....	10
1.1 Pohled do historie.....	10
1.2 Pojem dětství.....	10
1.3 Současné dítě.....	10
1.4 Osobnostní pojetí dítěte.....	12
1.5 Osobnostní zřetele v přístupu k dítěti z hlediska zájmové činnosti.....	14
1.6 Svět dnešního dítěte.....	15 ..
2 Současná vzdělávací koncepce a problematika zájmové činnosti.....	17
2.1 Pohled do historie.....	17
2.2 Charakteristika vzdělávacího programu.....	17
2.3 Situace v mateřských školách.....	18
2.4 Zájmové aktivity v nabídce mateřských škol.....	19
2.5 Závěrečné zamyšlení.....	20
3 Potřeby předškolního dítěte a jejich uspokojování v mateřské škole a při zájmové činnosti a porovnání nároků společnosti s potřebami dítěte	21
3.1 Vymezení pojmu potřeba.....	21
3.2 Rozdělení potřeb.....	21
3.3 Potřeby předškolního dítěte.....	26
3.4 Naplňování potřeb v mateřské škole a při zájmové činnosti.....	27
3.5 Vztah mezi nároky společnosti a potřebami dítěte.....	27
3.6 Podmínky pro výchovu a vzdělávání v dnešní rodině.....	28
3.6.1 <i>Rodina pro dítě, dítě pro rodiče a rodinu.....</i>	<i>28</i>
4 Motivace rodičů k výběru zájmové činnosti pro dítě a příčiny, které ji vyvolávají.....	30
4.1 Vnější podněty.....	31
4.1.1 <i>Nabídka mateřské školy.....</i>	<i>31</i>
4.1.2 <i>Doporučení známých.....</i>	<i>31</i>
4.1.3 <i>Doporučení pedagoga.....</i>	<i>32</i>

4.1.4	<i>Finance</i>	32
4.1.5	<i>Momentální módní trendy</i>	32
4.2	Vnitřní motivační činitelé.....	33
4.2.1	<i>Zájem dítěte</i>	33
4.2.2	<i>Naplnění vlastních snů</i>	34
4.2.3	<i>Nadání u dítěte a snaha o jeho rozvoj, získání specifické dovednosti u dítěte</i>	34
4.3	Závěrečné shrnutí.....	35
5	Zájmová činnost dítěte předškolního věku a tendence jejího rozvoje	36
5.1	Pojem <i>zájmový kroužek, zájmová činnost</i>	36
5.2	Pojem <i>volný čas a volný čas dětí</i>	36
5.3	Různé pohledy na volný čas.....	37
5.4	Zájmová činnost a životní styl.....	38
5.5	Zájmová činnost v životě dítěte.....	39
5.6	Současné tendence vývoje zájmové činnosti dítěte předškolního věku.....	39
6	Charakteristika jednotlivých zájmových kroužků a jejich přínos pro dítě	41
6.1	Zájmové činnosti směřující ke sportovním dovednostem.....	41
6.1.1	<i>Plavání</i>	41
6.1.2	<i>Dětský aerobik</i>	42
6.1.3	<i>Pop balet</i>	43
6.1.4	<i>Country tance</i>	44
6.1.5	<i>Taneční kroužek s prvky baletu</i>	44
6.1.6	<i>Balanční míče</i>	45
6.1.7	<i>Jóga</i>	46
6.2	Zájmové činnosti směřující k získávání nových poznatků.....	47
6.2.1	<i>Cizí jazyk - angličtina</i>	47
6.2.2	<i>Kroužek informatiky</i>	49
6.2.3	<i>Logopedie</i>	50
6.3	Zájmové činnosti směřující k získávání uměleckých dovedností.....	51

6.3.1	<i>Výtvarný kroužek</i>	51
6.3.2	<i>Hudební kroužek</i>	51
6.3.3	<i>Keramika</i>	52
6.3.4	<i>Zobcová flétna</i>	53
6.4	Další činnosti, které by rodiče uvítali (viz dotazník).....	53
7	Zájmová činnost nadaného dítěte	54
7.1	Vymezení pojmu nadaní.....	54
7.2	Nadané dítě předškolního věku.....	55
7.3	Projevy chování nadaného dítěte.....	56
7.4	Zájmová činnost nadaného dítěte.....	57
7.5	Závěrečné zamyšlení.....	58
	Závěr a východiska k empirickému výzkumu	59
	Empirický výzkum	60
	Problematika šetření.....	60
	Cíl šetření.....	60
	Stanovené hypotézy.....	60
	Charakteristika respondentů.....	60
	Materiál šetření.....	61
	Organizace a realizace výzkumu.....	61
	Metodika zpracování.....	62
	Analýza šetření.....	62
	Vyhodnocené stanovené předpoklady a shrnutí empirického výzkumu ...91	
	Shrnutí empirického výzkumu.....	94
	Diskuse	95
	Závěr	97
	Literatura	98
	Odborné články	100
	Příloha	100

Anotace a klíčová slova

Anotace

Zájmová činnost předškolního dítěte v mateřské škole (se zřetelem k očekávání rodičů) je v dnešní době záležitostí velmi dynamickou. Především naše společnost by se měla zabývat touto problematikou a přihlížet k nárokům, které na dítě klade, zda jsou v souladu s jeho potřebami. Cílem mé práce je zjištění současného stavu a tendence rozvoje zájmové činnosti nad rámec vzdělávacího programu mateřské školy. Velký vliv na nabídku zájmové činnosti v mateřské škole mají rodiče dětí, jejich představy a motivace týkající se vyplnění volného času jejich dítěte. V empirické části práce jsem se zaměřila na názory rodičů, které jsem následně vyhodnotila.

Klíčová slova

Zájmová činnost, potřeba, motivace, volba, rodina, vzdělávací koncepce, volný čas, nadané dítě.

Annotation

Hobby of pre-school child in the nursery school (in view of parent's suspension) it's very discussed today. Above all our society should engage in this problem a it should respect requirements, that call for children, if it's harmony with children's needs. The objective of my work is to find contemporary state and tendency of hobby's development out of the conception of education. The offer of the hobby is influenced by parents, because they decided about children's hobbies. In empirical part I intent on parent's opinions and I value them.

Key words

Hobby, need, motivation, choose, family, conception of education, free time, talented child.

Úvod

Zájmová činnost předškolního dítěte v mateřské škole. Téma pro svou diplomovou práci jsem si vybrala především proto, že vzhledem k mé poměrně dlouhé praxi učitelky v mateřské škole, přicházím neustále do kontaktu, jak s dětmi, což je pochopitelné, tak i s jejich rodiči. Vím, jaké mají rodiče požadavky a představy o mateřské škole. Zájmové kroužky jsou v dnešní době v představách rodičů její nedílnou součástí. Většina z nich si nedovede představit, že by jejich dítě v mateřské škole žádný kroužek nenavštěvovalo. Zájmová činnost v mateřské škole je především reakcí na poptávku ze strany rodičů a společnosti vůbec.

Cílem mé práce bude v první řadě zjistit, jaké jsou současné tendence rozvoje zájmové činnosti, dále se zaměřím na motivaci a očekávání rodičů dítěte v mateřské škole a jejich nároky na dítě v oblasti zájmové činnosti. V neposlední řadě bude na místě zjistit vliv zájmové činnosti v mateřské škole v kontextu potřeb předškolního dítěte a možnostmi jejich uspokojení.

V práci se budu zabývat i postavením dnešního dítěte ve společnosti s ohledem na jeho potřeby a tím, jak jsou uspokojovány nejen v mateřské škole, ale i v rodině, a jaké místo v tom zaujímá zájmová činnost.

Pokusím se objasnit pojem *volný čas dítěte, zájmový kroužek a zájmová činnost*, co si pod těmito pojmy lze také přestavit a jakým směrem se vyvíjí trendy naplnění volného času dítěte v předškolním věku.

Dále si budu klást otázky týkající se problematiky zájmových aktivit v kontextu současné vzdělávací koncepce, kterou představuje Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV) a z něho vycházející Školní vzdělávací program (dále ŠVP).

Velmi okrajově se dotknu v jedné kapitole zájmové činnosti nadaného dítěte, i když problematika nadaného dítěte není přímo předmětem mé práce. Nadané děti se též účastní volnočasových aktivit, proto je ve své práci nemohu nezmínit

Empirický výzkum formou osobního dotazníku bude zaměřený na zájmovou činnost dítěte předškolního věku, bude mapovat lokalitu Prahy 15, zjišťovat názory a očekávání rodičů, které budou vyhodnoceny.

V závěrečné diskusi rozeberu zjištěné skutečnosti jak z teoretické, tak z empirické části a pokusím se navrhnout vhodné řešení této problematiky. Řešení se vztahuje na rodiče a jejich zájmy v souvislosti s potřebami dítěte a na druhé straně se také vztahuje k současné vzdělávací koncepci.

1 Postavení předškolního dítěte v současné společnosti

1.1 Pohled do historie

Dnešní pohled na dítě, to co považujeme v jeho životě za prioritu, se značně liší od přístupu k dítěti v průběhu našich dějin.

Současné vnímání dítěte a postoje k němu představují nový směr, jemuž předcházely události označované jako objevování dítěte v druhé polovině 19. století při reformním hnutí u nás. Objevování dítěte bylo také objevováním toho, že dítě má mít své dětství, ba co více, má na něj právo.

1.2 Pojem dětství

„Dětství je počáteční období v životě člověka. Časové vymezení není jednotné, neboť začíná narozením a končí pohlavním dospíváním (u nás se zpravidla udává kolem 15 let). Jde o období intenzivního tělesného vývoje, rozvoje intelektového, citového a sociálního.“ (Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., 1995).

Dětství je také hodnotná a rovnocenná etapa života člověka, důležitá a plnohodnotná jako všechny následující a dítě má právo prožívat autentické dětství, jehož podstatou je otevřenost vůči celému světu a přijímání veškerých vnějších podnětů. Dětství by mělo představovat určitou bezstarostnost, spontánní vyžití a získávání zkušeností vlastním objevováním a hrou.

1.3 Současné dítě

U dnešních dětí se klade důraz především na znalosti a poznatky. Dětem jsou předkládány prakticky dokonalé hračky, u kterých fantazie nemá příliš

prostoru a dětské spontánní činnosti jsou stále více inspirovány spíše televizními zážitky než dětskou naivní fantazií. Dnešní děti jsou úplně jiné, realističtější. Pokud známe tuto skutečnost a fakt, že o dítěti po všech stránkách víme více, tak nás to zavazuje a klade na nás vyšší zodpovědnost za jeho vývoj a to jak na rodiče, tak i na nás, pedagogy. Dítě je odrazem nás dospělých a celé společnosti, ve které vyrůstá.

Podle Opravilové (2002), v současné době známe poměrně velmi dobře fyziologii, motorický a psychický vývoj a rysy socializace dnešního dítěte. Díky těmto výzkumům zjišťujeme, že dnešní dítě je mnohem lépe vyvinuto, jak po stránce fyzické, tak i duševní než tomu bylo dříve. Po stránce psychické se projevuje určitá akcelerace, tudíž předškolní dítě dozrává mnohem dříve a provádí činnosti, ke kterým by dříve došlo mnohem později. Dnešní dítě je, více než kdykoli předtím, velmi aktivní a nasměrované dopředu. Pod soustavným tlakem okolní společnosti se stále učí, protože stoupá celkově potřeba vzdělanosti a odbornosti celé společnosti a v porovnání s dobou před pár desítkami let se požadavky na dítě takřka zdvojnásobily.

Současná doba velmi přeceňuje význam informací, které by do sebe mělo dítě vstřebat, aniž má dostatek času je zpracovat, utřídit a vhodně uložit. Množství stále nových a atraktivních podnětů oslabuje v dítěti možnost prožívat okolní dění a přitom ještě vlastními silami a smysly objevovat něco nového a uvědomovat si jednotlivé vazby mezi tím. Všechny tyto nároky se vztahují i na zájmovou aktivitu předškolního dítěte.

Každá informace, kterou si dítě ukládá, by měla být promyšlena a buď podle potřeby připojena k ostatním, nebo ne. Tento proces si ale žádá čas, který ovšem dnešní dítě mnohdy postrádá a tak informace často bez návazností ukládá tam, kde má právě „místo“.

Je to především hra, kterou se dítě učí, bezprostředně ho uspokojuje, uvolňuje napětí, přináší pocit svobody, dítě může jednat instinktivně, pokusem, omylem a vyzkoušet si nové způsoby chování. Dítě potřebuje hru k relaxaci, uklidnění, odpočinku a načerpání nových sil, tedy nikoliv pouze jako zdroj dalších informací.

1.4 Osobnostní pojetí dítěte

Na prožití dětství a hru klade velký důraz osobnostní pojetí dítěte. V psychologii se setkáváme s různými výklady pojmu *osobnost*, metodami poznání osobnosti a různými přístupy k ovlivňování osobnosti výchovou, terapií apod.

Helus (2004) vidí osobnost:

jako psychologický celek, kdy vše spolu souvisí a dohromady tvoří jedince

člověka jako subjekt, rozhodující a jednající bytost

to, čím se člověk odlišuje od druhých lidí, zdůraznění jeho vlastní jedinečnosti.

Osobnostně orientovaná filozofie předškolní výchovy, která přínosné zkušenosti a tradice české předškolní výchovy naplňuje a tvořivě rozvíjí v nových podmínkách, klade velký důraz nejen na rozvoj dítěte, ale i na osobnost pedagoga, jeho tvořivost, fantazii, dynamické rozhodování, profesionální přístup k individualitě dítěte a k respektování jeho specifických potřeb.

Osobnostně orientovaný styl výchovy v žádném případě neznamena volný a nezávazný přístup k dítěti. Osobnostní přístup považujeme za východisko pro široké rozvíjení stávajícího systému výchovy na alternativním principu. Chápeme dítě jako jedinečnou, neopakovatelnou bytost, která má právo být sama sebou a tak má být akceptována. V tomto přístupu vzniká dostatečný prostor pro každé individuální dítě, aby mohlo uplatnit svůj potenciál a vystupovat jako plnohodnotný subjekt.

Každé dítě má jedinečnou vrozenou výbavu, setkává se s jinými vnějšími podněty a jinak je zpracovává. Tento svět zážitků a zkušeností, mozaika, která se rychle mění, je pro dítě skutečností. Nejlépe mu tedy porozumíme, když se budeme zabývat jeho vnitřním světem jeho prožíváním. S tímto věkem se pojí specifické potřeby biologické, specifické zvláštnosti chování a prožívání a rozvíjí se socializace. Dítě rozvíjí své chování, poznání, fantazii, tvořivost, nadání, a dopracovává se celkového náhledu a pojetí světa.

Jako výchozí předpoklad osobnostního pojetí uvádí Helus (2004) odkázanost. Dítě je bytostí s minimálními vrozenými instinkty pro přežití, a proto je odkázáno na ostatní lidi kolem sebe při uspokojování svých potřeb. Dospělí musí respektovat jedince ve své podstatě a přizpůsobit výchovné působení jeho vnitřním potřebám a prožívání. Při výběru zájmové aktivity je dítě také odkázáno na volbu rodiče, který často nebere na zřetel přání a schopnosti dítěte, ale určitou nutnost zvládat některé druhy kompetencí v pozdějším životě.

Dalším výchozím předpokladem je směřování, kdy dítě ustavičně někam směřuje (k sebepojetí a sebevyjádření, k vlastní nezávislosti), vyvíjí se (k dospívání, dospělosti) a celým životem se někam ubírá, dítě má tedy potřebu otevřené budoucnosti, kterou mu velmi často rodiče již předem naplánují a neberou v potaz jeho sebevyjádření a sebepojetí. Velmi často se jedná o „tajná“ přání rodičů, nikoli tedy dítěte, kterého se ale zájmová činnost bezprostředně týká. Velmi často, jak lze vidět v empirickém výzkumu v dotazníku, má dítě tolik aktivit, že nemá dostatek prostoru pro vlastní spontánní hru.

Poslední předpoklad, který musí mít vychovatel na zřeteli je citlivost vůči potencialitě dítěte, k jeho potřebám, specifickým věkovým zvláštnostem a posilovat jeho vzdělávací možnosti. To při výběru zájmové aktivity hraje nejdůležitější roli, často podceňovanou. Rodiče své dítě nevidí objektivně a jeho možnosti velmi přeceňují. Dítě musí naopak zvládat činnosti, které mu nejsou blízké, na které mnohdy nestačí a dostavuje se pocit neúspěchu a frustrace. Velmi záleží na lektorovi, který činnost vede, na jeho profesionalitě s jakou zvládá svou práci a po poznání dítěte je schopen posoudit míru jeho nadání.

Tyto výše jmenované předpoklady osobnostního přístupu, dle mého názoru, vystihují i problematiku zájmové činnosti.

1.5 Osobnostní zřetel v přístupu k dítěti z hlediska zájmové činnosti

Helus (2004) uvádí šest osobnostních zřetelů v přístupu k dítěti, které by měl rodič respektovat, ale pro potřebu zájmové činnosti v předškolním věku vybírám pouze tři, zbývající problematiku nevystihují.

a) Zřetel k celistvosti

Při výběru zájmové činnosti je třeba nahlížet na dítě jako na celek, na jeho schopnosti, temperament a charakter. Většina kroužků rozvíjí pouze určité vyhraněné kompetence, a proto je třeba na ně brát zřetel a musí korespondovat se schopnostmi dítěte. V dnešní široké nabídce nadstandardních zájmových činností není jistě problém vybrat takovou, která bude dítěti vyhovovat po všech stránkách.

b) Zřetel k zaměřenosti dítěte

Zaměřenost osobnosti tvoří její zájmy, potřeby, motivy, hodnotové orientace. V předškolním věku se u dítěte ještě nedá mluvit o nějaké specifické zaměřenosti osobnosti. Dítě by se mělo rozvíjet všestranně a tomu by měla odpovídat i jeho zájmová činnost. Specifická zaměření jsou v tomto věku spíše na škodu a jednostranně zatěžují osobnost dítěte. Zájmová činnost dítěte by měla vycházet z jeho přání s přihlédnutím k jeho možnostem a měla by být pro dítě odpočinkem a relaxací. Dle mého názoru je pro dítě největším odpočinkem a relaxací spontánní hra, při které si samo dítě určuje směr a vývoj hry, její pravidla a partnery. Zájmová činnost je pro dítě vždy novým učením, takže mnohdy dítě do kroužku chodí nerado a na přesvědčení dospělého.

c) Zřetel k pohlaví

To jakého je dítě pohlaví, je jednou ze základních charakteristik osobnosti a ovlivňuje osobnostní rozvoj dítěte. Zájmová činnost v některých

případech diferencuje pohlaví, například balet, ale ve většině kroužků není na pohlaví brán zřetel, a s úspěchem je navštěvují chlapci i dívky (viz výzkum - dotazník). Mnohem více ve skutečnosti záleží na nadání a dispozicích předškolního dítěte než na pohlaví samotném.

V dobách minulých byli rodiče pro dítě silnou autoritou s výhradním právem rozhodování. Dnes se dítě do značné míry stává partnerem svých rodičů. Dítě se dostává v hierarchii hodnot své rodiny na přední místo často i proto, že o dítě pečují další dospělé osoby (prarodiče) a tudíž se dítě do příchodu do mateřské školy nachází často jen ve společnosti dospělých a nikoli svých vrstevníků. Tento trend ještě umocňuje další faktor - malý počet dětí v rodinách, často jen jedináčci nebo jeden sourozenec.

Jen málo rodičů se dnes spokojí s faktem, že je jeho dítě spokojené a zdravé, ale v ničem nevyniká.

Snaha o úspěch dítěte vede ke zvýšené aktivizaci a mateřské školy jsou nuceny na „nátlak“ rodičů nabízet nadstandardní aktivity. Mnoho dětí se tak stává obětí rodičovských ambicí, namísto toho, aby si v zájmovém kroužku našlo zalíbení a relaxaci. V dnešní době představují zájmové aktivity nedílnou součást dětského volného času. Nejenže se nabídka podřizuje módním vlnám, ale jedná se také o velmi komerční záležitost. Jednotlivé agentury a často i mateřské školy se předhánějí v nabídce zájmových kroužků ve snaze zaujmout co největší potenciální klientelu.

1.6 Svět dnešního dítěte

Jaký je svět dnešního dítěte? Spontánní hra a aktivita dítěte přestávají hrát svou roli a převládá soustavná a systematická psychologicky podložená aktivita do nejmenšího detailu promyšlená pedagogem či rodičem. Svět dnešního dítěte je zmechanizovaný a spoutává dítě přemírou nejrůznějších

povinností, kam patří kupodivu i zájmové aktivity, které by dítě jako povinnost nemělo vůbec vnímat.

Činnosti, které k dítěti a dětství patří, pak mizí neznámo kam. Jestliže se dítě podřizuje v zájmové činnosti, ve své podstatě se přizpůsobuje a opouští svůj svět plný fantazie a tvořivosti, která je pro toto období dítěte typická. I přesto, anebo právě proto v dnešní době o to víc platí, že dítě potřebuje vlídné zacházení, pozitivní stimulaci a dostatek porozumění, jak ze strany rodičů, tak i nás, pedagogů.

2 Současná vzdělávací koncepce a problematika zájmové činnosti

2.1 Pohled do historie

Více než 10 let nemělo institucionální předškolní vzdělávání závazný vzdělávací program - kurikulum předškolního vzdělávání. Více než 10 let byl hledán vzdělávací program, který by navázal na historické tradice a zkušenosti, na kvalitu předškolního vzdělávání v České republice, respektoval společenské změny, zvláštnosti předškolního vzdělávání a zároveň byl v souladu s požadavky kladenými na předškolní vzdělávání v zemích Evropské unii.

2.2 Charakteristika vzdělávacího programu

RVP PV reaguje na aktuální požadavky - vychází z demokratických principů života společnosti a prosazuje demokratické prvky vzdělávání se zřetelem na potřeby budoucí společnosti. Předpokládá se, že postupnou realizací jednotlivých rámcových vzdělávacích programů pro další stupně vzdělávání se zajistí vyšší efektivita pedagogické práce. Prostředkem k naplňování těchto cílů pro oblast mateřských škol je RVP PV.

Oficiální vydání RVP PV je dokladem všeobecného uznání předškolního vzdělávání, které je vnímáno jako významné vstupní období a tedy samozřejmě součástí celoživotního vzdělávání, i dokladem toho, že mateřské školy jsou v naší společnosti vnímány jako instituce pedagogické.

RVP PV se stal základním všeobecně platným pedagogickým dokumentem. Jde o komplexní projekt, který stanovuje koncepci předškolního vzdělávání a směr jeho rozvoje v rámci celoživotního vzdělávání. Prostřednictvím RVP PV dostávají mateřské školy jasnou koncepci, pravidla, a mantinely, které musí respektovat, ale v rámci nich se mohou svobodně pohybovat.

RVP PV je pedagogickým dokumentem usměrňujícím institucionální předškolní výchovu a je základním východiskem pro tvorbu ŠVP. Je pro každé předškolní zařízení závazným dokumentem, jehož cíle a obsah musí každé předškolní zařízení naplňovat. ŠVP je dokumentem veřejným, který včetně podmínek stanovuje a prezentuje hlavní vzdělávací koncepci a cíle činnosti školy vnitřní i směrem k veřejnosti.

Smyslem takto státem ošetřeného programového materiálu je poskytovat prostřednictvím mateřských škol dětem takové vzdělání, které bude rámcově srovnatelné, a kdy rozvoj každého dítěte bude optimálně podporován. Zároveň však nevylučuje i možnost poskytování „nadstandardního,, vzdělávání. Široce pojatý vzdělanostní základ, který by mělo předškolní vzdělávání prostřednictvím RVP PV zaručit, by mělo být předpokladem pro navazující povinné vzdělávání i pro celoživotní rozvoj a učení.

V důsledku toho vzrůstá odborná i společenská prestiž mateřských škol. Také se výrazně mění role každé učitelky, neboť o řadě skutečností sama rozhoduje, samostatně připravuje dětem konkrétní program, činnost a poté sama vyhodnocuje, zda a jak program či činnost funguje. Učitelka se sice stává svobodnou, ale zároveň osobně zodpovědnou za vzdělávání dětí.

2.3 Situace v mateřských školách

Mateřská škola je přirozenou součástí prostředí, ve které dítě žije, rozvíjí se, učí a seberealizuje se. Získává a rozvíjí kompetence důležité pro celý svůj další život. RVP PV staví svůj základ na získání kompetencí. Protože bezprostřední etapou po mateřské škole je počátek povinné školní docházky, zahrnuje předškolní vzdělávání i přípravu na ni. Nabízí dítěti pomoc tím, že s ohledem na požadavky, které jsou na dítě kladeny, maximálně rozvíjí jeho vzdělávací potenciál. Tím je připravuje na život ve škole i na život mimo školu.

Zejména z důvodů konkurenčních, ale mnohdy také na přání rodičů se stalo zvykem nabízet v mateřských školách nejrozličnější kroužky. Jejich existence byla pochopitelná v době, kdy byly všechny mateřské školy stejné, se

stejným vzdělávacím programem, pracující jednotným způsobem, bez dostatku volného prostoru se nějakým způsobem odlišovat. Tato situace již dnes v mateřských školách není.

Školní vzdělávací program umožňuje plně a pružně reagovat na konkrétní zájmy dětí i rodičů, možnosti, přání, či požadavky. Zajistit pestrou a různorodou vzdělávací nabídku je jedním z prioritních důvodů zavedení systému rámcových programů a potažmo i z nich vycházejících školních programů. Každý by měl být ve své podstatě jedinečný a sám o sobě tak bohatý, aby nebylo třeba již žádné další kroužky nabízet.

Tím, že mateřské školy množství kroužků nabízejí, dávají vlastně najevo, že v jejich programu něco chybí. Rozsáhlá a roztržitá nabídka nadstandardní aktivity, kterou kroužky představují, tedy nesvědčí o vysoké kvalitě předškolního vzdělávání.

Pokud bych měla uvažovat, za jakých okolností by bylo možno akceptovat zájmové kroužky v mateřské škole v pozitivním smyslu, musely by především splňovat nekompromisní podmínky. Jednou z nich by byla profesionalita a kvalifikace lektorů, dostatečná efektivita a přiměřenost zájmového kroužku vzhledem k potřebám a věku dítěte, přiměřený počet a výběr vhodných zájmových kroužků vzhledem ke školnímu vzdělávacímu programu, dále časová nezátíženost vzhledem k výchovně vzdělávací práci pedagogů apod.

2.4 Zájmové aktivity v nabídce mateřských škol

Rozmáhající se nabídku kroužků, navíc vedených externími lektory, často bez pedagogického vzdělání, natož se znalostí specifických zvláštností předškolního věku, nelze hodnotit pozitivně.

Z mého pohledu mateřské školy nabízejí velmi mnoho nadstandardních aktivit, a potom jim nezbývá dostatek prostoru na samotnou výchovně-vzdělávací činnost, zahrnutou ve školním vzdělávacím programu a potažmo i v třídním vzdělávacím programu (dále TVP) z něho vycházejícím.

Dítě, které rodič neuváženě přihlásil na více zájmových kroužků, často některý den střídá zájmové kroužky bez možnosti relaxace a nebere se ohled na jeho momentální náladu, chuť k činnosti a potřeby. Věřte mi, že takových dětí je velmi mnoho.

Zájmové kroužky jsou trend, který by mohl ohrozit prestiž mateřských škol.

2.5 Závěrečné zamyšlení

Hlavním smyslem mateřské školy, ale je výchova a vzdělávání, nikoli jen péče o dítě a sociální služba rodině. Domnívám se, že není na místě přílišná skromnost. Právě reforma je příležitostí, jak toto změnit. Pokud učitelky chtějí prokázat svou odbornou úroveň předškolního vzdělávání a obhájit důležitost a nezastupitelnost práce pedagogů mateřských škol, měly by za všech okolností vystupovat sebevědomě, jednat profesionálně a zachovat si pozici odborníka na oblast předškolního věku.

Velmi důležitá je v této oblasti úzká spolupráce s rodiči, aby rodiče měli možnost posoudit náročnost práce pedagoga, je třeba je zapojovat do činnosti mateřské školy, brát v potaz jejich názory a informovat je o obsahu školního vzdělávacího programu a z něj vycházejícího třídního programu.

Mnoho odborníků je toho názoru, že čím je dítě mladší, tím kvalitnější a vzdělanější by měl pedagog být. Nebraňme se tedy požadavkům na vysokoškolské vzdělání předškolních pedagogů a dokažme, že povolání učitelky mateřské školy si zaslouží stejnou prestiž a finanční ohodnocení jako ostatní učitelské profese.

3 Potřeby předškolního dítěte a jejich uspokojování v mateřské škole a při zájmové činnosti a porovnání nároků společnosti s potřebami dítěte

3.1 Vymezení pojmu *potřeba*

„Potřeba je moment v systému biologickém, psychologickém nebo sociálním, který vede k vyhledávání určité podmínky nezbytné k optimálnímu fungování systému (k životu, k vývoji) a vyhýbání se nepříznivým podmínkám. Termín potřeba vyjadřuje, jak aktivaci, energizující moment v motivaci, tak směřování motivace, k čemu směřuje motivace a jedincovo jednání. Diference v aktivaci lze vyjádřit různou silou potřeby. Diference v směřování lze vyjádřit druhem potřeby.“ (Čáp, Mareš, 2001)

3.2 Rozdělení potřeb

Setkáváme se s více modely dělení potřeb, já budu vycházet pro potřeby této práce z A. Maslowa a J. Langmajera se Z. Matějčkem. Maslowo třídění potřeb se hodí na každého člověka v každém věku, je tedy universální, což skýtá velkou výhodu. Stejnými kritérii lze hodnotit potřeby jednotlivců v různých skupinách. Podle Havlíkové (2000) Maslow rozděluje hierarchii potřeb na:

Fyziologické potřeby - potřeba potravy, tekutin, vyměšování, kyslíku; potřeba přiměřené teploty, pohybu, spánku a odpočinku; potřeba sexuálního uspokojení; potřeba vyhnout se bolesti.

Potřeby bezpečí - jistota, stálost, spolehlivost; struktura, pořádek, pravidla a meze; osvobození od strachu, úzkosti, chaosu.

Potřeby sounáležitosti - láska, náklonnost, shoda a ztotožnění, potřeba někam patřit.

Potřeby uznání - sebedůvěra, sebeúcta, prestiž.

Potřeby seberealizace - sebenaplnění, potřeba uskutečnit to, čím daná osoba potenciálně je.

Tyto potřeby platí samozřejmě také pro dítě předškolního věku, i když jejich podoba a způsob uspokojování jsou věkově i individuálně různé.

Na tuto základní pyramidu navazuje i model, vytvořený psychology Z. Matějčkem a J. Langmajerem, pro předškolní dítě. Podle Opravilové (2002) se dá charakterizovat následovně:

Potřeba určitého množství, kvality a proměnlivosti podnětů

O tom, že tato skutečnost je již dávno známá, svědčí již upozornění J. A. Komenského na možnou trojí ztrátu - ztrátu schopnosti, příležitosti a času, nepřijde-li poučení včas. Z nových pramenů upozorňuje na tento problém například F. Koukolík ve svém díle *Vzpouřa deprivantů*. Nedostatek podnětů, ale i přesycení, způsobí neuspokojení neboli deprivaci. Důležité je odhalit příčiny včas a zahájit přiměřenou nápravu dostatkem a přiměřeností podnětů.

Naše společnost nabízí dítěti nepřiměřené množství podnětů, které se často proměňují rychleji, než je dítě schopno registrovat. Dnešní dítě je zahlcováno nejrozličnějšími informacemi jak ze strany své rodiny, tak i ze strany mediální sféry a marketingu. Rodiče mají pocit, že pokud se dítě stále něčemu neučí, nezískává informace a jen si hraje, je to málo. Dítě je pak nezřídka vystaveno takovému množství stimulů, že je není schopno zvládat a dochází k tomu, že je roztěkané, nesoustředěné a unavené, protože nemá možnost si během dne „jen“ spontánně hrát. Při spontánní hře totiž dochází k uvolnění, relaxaci a samozřejmě k získávání dovedností a návyků, ale nutno podotknout, že přirozenou cestou.

Některé zájmové kroužky jsou postaveny na momentálním zájmu rodičů a nebere se často v potaz metodická vhodnost pro předškolní dítě. Dovednosti z těchto kroužků potom vycházejí naprázdno a dítě nemůže naplnit svůj momentální vzdělávací potenciál.

Mnohem nebezpečnější je ale situace, kdy není dítě vystaveno přiměřenému množství stimulů a nemůže získat dostatek přiměřených zkušeností v určitém věku. Rytmus vývoje mozku dítěte má tzv. senzitivní období, kdy je prospěch z určité zkušenosti největší, není možno později nebo dříve tuto zkušenost nahradit.

Potřeba určité stálosti, řádu a smyslu v podnětech

Bývá označována jako potřeba dítěte vidět „smysluplný svět“. Předškolní dítě preferuje pravidelnost, která mu pomáhá se zklidnit, navodit očekávání a pocit uspokojení, jistoty a orientace ve světě. Naplnění této potřeby umožňuje, aby se z podnětů staly zkušenosti a poznatky. Jde tedy o základní potřebu k učení. Pokud budeme vše vnímat jen náhodně, vznikne chaos.

Mohlo by se zdát, že zdůrazněná potřeba řádu je pro předškolní dítě předčasná, ale dítě potřebuje vědomí určité pevné linie, kolem které se soustřeďují jeho každodenní činnosti.

Naše společnost po roce 1989 prodělala řadu společenských změn a důraz na svobodu dítěte byl přirozený a lákavý, vzhledem ke zkušenostem z dob minulých.

Svoboda dítěte však nesmí být vykládána mylně. Nejde o bezbřehé tápání dítěte v bezradnosti, svoboda znamená **svobodný výběr z nabídky**.

Čím menší zkušenost a nabídku k volbě dítě má, tím méně může ze své „svobody“ čerpat. Značná část předškolních dětí hlavně napodobuje a volí podle vzorů. Jen skutečně tvořiví a k tvořivosti vedení jedinci dovedou o sobě sami rozhodovat. Toto je také jedna ze sociálních kompetencí, kterou by se předškolní dítě mělo podle RVP PV pokusit zvládat.

Naše společnost dítě ve svobodném rozhodování podporuje a snaží se o vyzdvížení individuality každého dítěte.

Potřeba prvotních citových a sociálních vztahů

Náležité uspokojení této potřeby přináší dítěti pocit životní jistoty. Je známo, že změny v sociálním a emocionálním vývoji nastávají tehdy, jestliže dítě tráví více jak 20 hodin týdně mimo rodinu. Tyto změny mohou být pozitivní i negativní. Je proto velmi důležité v jakém prostředí se dítě nachází a zda jsou naplňovány jeho potřeby podle jeho individuality. Nedostatek specifického vztahu k nejbližší osobě je častým důvodem citové deprivace, která může přetrvávat až do dospělosti.

O významu citové vazby mezi matkou a dítětem od okamžiku narození bylo podáno mnoho důkazů. Rovněž nelze pochybovat o důsledcích nedostatku rodinných citových vazeb v dětství pro celý další citový vývoj člověka.

Společnost umožňuje matkám systémem sociálních dávek být s dítětem do jeho 4 let doma a věnovat se mu.

Pokud dítě dochází do mateřské školy průměrně na 8 - 10 hodin denně, je pod vlivem učitelky mateřské školy přibližně 40% denního a týdenního času.

Společnost a její institucionální školský systém se tedy výraznou měrou podílí na tvorbě sociálních vztahů a prosociálním chování dítěte. Tudiž i zájmová činnost, osobnost lektora a skupina, ve které se dítě nalézají, pozitivně nebo negativně, dítě formuje.

Potřeba identity, společenského uplatnění a společenské hodnoty

Z uspokojení této potřeby vychází zdravé vědomí vlastního „já“, které je podmínkou pro to, aby si člověk mohl osvojit společenské role a stanovit hodnotné cíle. Prostor a situace v mateřské škole musí poskytovat dostatek příležitostí k vyváženému uplatnění všech jedinců, posilování jejich přirozených kompetencí v rámci skupiny.

Potřeba identity, společenského uplatnění a společenské hodnoty v rámci rodiny, mateřské školy i společnosti, ve které dítě vyrůstá, začíná

navazováním citových vazeb k dospělému a vytváření si svého místa ve skupině dětí.

Nedostatek uznání vlastní hodnoty a uspokojení z přiměřeného uplatnění narušuje citové a sociální vazby. Opakované zdůrazňování úspěšnosti nebo naopak neúspěšnosti vede u některých dětí k nepřirozenému nebo nedostatečnému sebevědomí, ztrátě zájmu o činnosti a spolupráci.

Je velmi důležité připravit takové prostředí a situace, které poskytují příležitost pro uplatnění různě sociálně vyzrálých jedinců, a to jak v rodině a mateřské škole, tak v zájmovém kroužku, byť tam dítě dochází jen 1x týdně na půl hodiny.

Potřeba otevřené budoucnosti neboli životní perspektivy

Zdá se to trochu nadnesené, ale již malé dítě vzhlíží k jemu dosažitelným cílům, třeba jen dosáhnout na kliku, dosáhnout na knížky, prostě umět to, co jeho starší sourozenec či kamarádi ve „školce“ už umí. Získává tím právo být samostatnější v rozhodování a jednání. Otevřená budoucnost znamená pro dítě kladně pocíťovaný prostor pro experimentaci, tvořivé jednání, které odpovídá jeho možnostem, využívání svých schopností a posilování vlastního „já“. Z tohoto hlediska je pro dítě, které vyrůstá v málo početné rodině, pobyt v mateřské škole nenahraditelný.

Otevřená budoucnost znamená pro dítě vnitřně příjemně pocíťovaný dostatečný prostor pro experimentaci, tvořivé jednání, exploraci, které odpovídá jeho možnostem, posiluje jeho vlastní „já“.

Prostor pro naplnění potřeb vytváří pro předškolní dítě hlavně rodina, ale část připadá i na mateřskou školu, zájmové kroužky a společnost, ve které se dítě nachází.

Společnost umožňuje dítěti poměrně dostatečný prostor pro jeho individuální tempo v uspokojování potřeb, sítí nejrůznějších typů škol, včetně alternativních. Každé dítě má tedy možnost uspokojovat své potřeby podle svých možností.

3.3 Potřeby předškolního dítěte

Potřeba je nárokem jednotlivce vůči svému okolnímu prostředí. Potřebou je člověk motivován. Potřeby nám pomáhají udržet základní životní funkce a žít plnohodnotný život. Neuspokojování potřeb, a to i jen některé potřeby, vede k narušení či omezení výměny hodnot, což má za následek negativní citový prožitek, kterému se říká frustrace.

V případě, že dítě tráví většinu dne v mateřské škole, přenáší se požadavek na uspokojování potřeb právě do mateřské školy, do jejího programu jako nutnost (například základní biologické potřeby - hlad, žízeň, toaleta, pohyb, čistota). Některé potřeby lze uspokojovat jen právě díky tomu, že dítě tráví podstatnou část dne v mateřské škole, například potřeba společnosti ostatních dětí a dospělých je nutná k dostatečné socializaci, podnětné prostředí, láska a respekt dospělých lidí mimo rodinu, pocit bezpečí v prostředí jiném, než je rodina.

Předpokladem pro respektování potřeb jednotlivého dítěte v mateřské škole je jejich dobrá znalost a především dobrá znalost individuality každého dítěte. Což v případě zájmových kroužků, kdy lektor má skupinu dětí jen 30 - 35 minut a vystřídá denně několik skupin dětí, je málo pravděpodobné. Z vlastní zkušenosti pedagoga v mateřské škole vím, že lektor někdy nezná děti ani jménem, natož aby znal individuální zvláštnosti jednotlivých dětí. Během roku také občas dochází k výměnám lektorů, což také nepřispívá ke zkvalitnění nadstandardní aktivity, kterou mateřské školy nabízejí.

Potřeby dítěte předškolního věku jsou zvláštním projevem obecně lidských potřeb, které jsou závislé na věku, který jim dává významy a přednosti pro toto období typické, například potřebu lásky potřebuje člověk v každém věku, ale v tomto období je to potřeba velmi důležitá, pro dítě nenahraditelná. Přichází-li o ni trvale, jeho vývoj je deformován.

3.4 Naplňování potřeb v mateřské škole a při zájmové činnosti

V mateřské škole se předpokládá, že budou potřeby dětí naplňovány, ale již se to nedá říci o některých zájmových aktivitách, které dítě navštěvuje buď v mateřské škole, nebo mimo ni. Zájmové aktivity jsou často zaměřeny jednostranně, což vede k uspokojování jen některých potřeb předškolního dítěte. Záleží také velmi na osobnosti lektora, jeho pedagogickém vzdělání v oblasti předškolní pedagogiky. Většina lektorů je úzce zaměřena na svůj „obor“ a o předškolní pedagogice nemá nejmenší tušení, často o pedagogice vůbec. Ideálním řešením by bylo, aby zájmové kroužky v mateřské škole vedly samy učitelky, které znají děti a mají pedagogické vzdělání.

Pro mateřskou školu i zájmovou činnost dítěte vyplývá zásadní závěr, že totiž děti nemohou efektivně dosahovat klíčových kompetencí, pokud se nevytvoří takové podmínky, které umožňují uspokojování všech přirozených potřeb dítěte.

3.5 Vztah mezi nároky společnosti a potřebami dítěte

Společnost se od dob sametové revoluce velmi proměnila, změnil se i život a v důsledku toho se změnil i pohled na školu, vzdělávání.

Nejen, že nevystačíme s jednotnými vzdělávacími programy, ale je třeba vést děti mnohem svobodněji a přirozeným způsobem a vychovávat je pro život jiný, svobodnější, ale také mnohem složitější a náročnější. Děti žijí ve světě otevřeném, plném neustálých proměn a budou potřebovat takové schopnosti a kompetence, které jim umožní rozhodovat se, nést vlastní zodpovědnost, uplatnit se na trhu práce, protože společnost na ně klade velké nároky.

Na popud této myšlenky vznikl RVP PV. RVP PV klade důraz na vše co je přirozené, staví do středu dítě s jeho potřebami, vychází z předpokladu, že je důležitější, jak se dítě v mateřské škole cítí, než co umí a zná.

Rodiče mají pocit, že čím více kroužků dítě navštěvuje, bez ohledu na zralost svého dítěte, že tím bude „chytřejší“. Začínají proto například s výukou angličtiny již ve věku 4 let, kdy dítě ještě nemá zafixovanou správnou výslovnost mateřského jazyka, v představě snazšího zvládnutí jazyka v základní škole, kde často není absolutně žádná návaznost na mateřskou školu. Já osobně proti výuce cizího jazyka v mateřské škole nic nenamítám, pokud je dítě schopno a na takové úrovni, aby výuku zvládlo, aby rozvinulo své možnosti a kompetence, v tom případě má výuka smysl.

Vzdělávací působení by mělo vycházet z pozorování a uvědomění si potřeb a zájmů dětí a ze znalosti momentálního vývojového stupně. Je třeba, aby se každému dítěti dostalo péče a stimulace v míře, kterou potřebuje a to v dostatečné kvalitě a individuálním přístupu.

Společnost musí dát dítěti dobré základy do života i do vzdělání, to je úkolem rodiny a mateřské školy.

3.6 Podmínky pro výchovu a vzdělávání v dnešní rodině

3.6.1 Rodina pro dítě, dítě pro rodiče a rodinu

Výchova a vzdělávání v rodině jsou jedním z mnoha činitelů podléjících se na vývoji dítěte. Jisté je, že dítě potřebuje nás dospělé, kteří mu projevují lásku, ale také dávají a ukazují hranice. Láska, projevy porozumění a bezpodmínečné přijetí dítěte, stejně jako hranice, jež mu rodiče nabízí, jsou pro vývoj dítěte nesmírně důležité.

Rodina představuje významné sociální a výchovné prostředí pro vývoj a rozvoj dítěte, ale podílí se také na uspokojování potřeb jejích všech členů.

Podmínky v dnešní době nejsou v rodinách zrovna lehké, zaměstnanost obou rodičů, dlouhá pracovní doba a celkově spíše konzumní způsob života dnešních rodin se významně podílí také na způsobu výchovy a vzdělávání jejich dětí.

Rodiče se v jistém smyslu hodně spoléhají, co se týče výchovy a vzdělávání, na mateřskou školu, kde dítě také tráví podstatnou část dne. Během této doby se také konají zájmové aktivity. Dítě je pod vlivem působení lektora zájmových kroužků a učitelky mateřské školy podstatně větší část dne, než pod vlivem působení svých rodičů.

Orientaci ve složitém vzájemném působení dospělých a dětí v rodině může objasnit způsob výchovy, který pomáhá popsat vztahy rodičů a dětí a porozumět jejich působení na dítě.

Jaké jsou tedy skutečné podmínky pro výchovu a vzdělávání v dnešních rodinách? Na to nedokážu jednoznačně odpovědět, protože můj výzkum se rodiny jako takové netýkal, a tato problematika si vyžaduje hlubšího prozkoumání.

4 Motivace rodičů k výběru zájmové činnosti pro dítě a příčiny, které ji vyvolávají

Zájmová činnost dítěte, ve formě zájmových kroužků, v mateřské škole patří mezi nadstandardní aktivity, které mateřská škola ke svému programu nabízí.

Motivace rodičů, při vybírání zájmové činnosti pro své dítě, mohou být různé. Patří k nim finanční nároky, jejich zájem nebo zájem dítěte, ovlivnění módními trendy, předpokládaným nadáním dítěte a mnoho dalších. Ne vždy jsou ale rodiče objektivní vůči svému dítěti a mají tendence silně přeceňovat jeho schopnosti.

Dnešní rodiče jednájí podle hesla „čím víc, tím líp“ a přihlašují své dítě i do několika kroužků, což pro něj v praxi znamená i dvě zájmové aktivity denně. Děti se sice rády stále něčemu novému učí, ale je třeba znát míru, aby nedocházelo k přetěžování dítěte na úkor spontánní hry.

Pokusila jsem se vybrat nejčastější a nejtypičtější motivace rodičů, které výběr kroužku mohou ovlivnit. Samozřejmě nepředpokládám, že se mi podařilo vybrat veškeré možné motivační činitele výběru, ale zvolila jsem ty, které jsou podle mého názoru nejdůležitější z hlediska dítěte, ať z pozitivního nebo negativního.

Pro větší přehlednost jsem motivační činitele rozdělila na vnější a vnitřní. Vnějšími mám na mysli veškeré okolnosti ovlivňující výběr činnosti, mezi vnitřní patří subjektivní motivace dítěte nebo rodiče.

Příčiny motivací samozřejmě nemohu přesně vědět a dokázat, a tak jsou zde zahrnuty i mé spekulace a domněnky.

4.1 Vnější podněty

4.1.1 Nabídka mateřské školy

Hlavní motivací může být nabídka zájmové aktivity v mateřské škole, pro rodiče skýtající výhodu, že nemusí dítě nikam vodit, vše je zajištěno v mateřské škole docházejícími lektory či přímo pedagogy z mateřské školy. Takoví rodiče většinou přihlásí děti na většinu zájmových kroužků. V dnešní době je docházka do zájmových kroužků velkým trendem a dítě, které „nikam nechodí“ je tak trochu „outsiderem“ ve skupině. Tito rodiče pak mají pocit, že splnili svou „povinnost“, dítě nějaké kroužky navštěvuje. Rodičům odpadá veškerá starost, pouze uhradí peněžní hotovost za zájmový kroužek.

Tento přístup ale neznamená, že by s dítětem jeho zájem neprožívaly, jen důvody rodičů jsou rozdílné.

4.1.2 Doporučení známých

Zde motivace skrývá dvě možnosti. Buď rodiče dají na doporučení známých proto, aby měli jistotu kvality a zkušeností, nebo se předhánějí se známými v bohaté nabídce zájmové činnosti pro své dítě.

První varianta je mnohem chvályhodnější, neboť již prověřená a doporučená aktivita neskýtá nebezpečí nekvalitní výuky, tedy pokud jsou rodiče kompetentní ji posoudit.

4.1.3 Doporučení pedagoga

Na doporučení pedagoga, jako další z možností motivace rodičů, bych chtěla upozornit proto, že v mém výzkumu tato varianta obdržela pouhých 5,7%.

S touto motivací se setkávám jako učitelka poměrně zřídka, spíše je na mě, abych upozornila rodiče na možný zájem nebo talent jejich dítěte.

Dle mého názoru by se rodiče o radu měli na učitelku obracet častěji, protože je to právě ona, která s jejich dítětem tráví mnohem více času než jeho rodiče, někdy dokonce i 9 hodin denně.

4.1.4 Finance

Pro některé rodiče hrají finance velkou roli při jejich rozhodování, do jakého zájmového kroužku své dítě přihlásí. Právě tito rodiče se často snaží svému dítěti vynahradit momentální nepříznivou finanční situaci větším zájmem a podnikají společné činnosti a akce. Některé děti jsou pak na tom paradoxně lépe než jejich vrstevníci „odložení“ v některém zájmovém kroužku.

Příčinou nezájmu o zájmové kroužky v mateřské škole bývá většinou složitá finanční situace některých rodin, popřípadě matek, samoživitelek.

4.1.5 Momentální módní trendy

Tento druh motivace rodičů je pro dítě podle mého názoru nejnebezpečnější, neboť dítě je objektem módních a proměnlivých trendů, které jsou většinou uměle vytvořeny komerčně. Málokdy vycházejí ze skutečné Potřeby dítěte, ale reagují pouze na poptávku společnosti. Velmi často tak rychle, jak vznikly, tak rychle zase po čase mizí a jsou nahrazeny jinými módními vlnami.

V dnešní době je velkým hitem v oblasti nadstandardních aktivit v mateřské škole výuka cizích jazyků. Rodiče mají pocit, že je s dítětem nutné začít co nejdříve, bez ohledu na jeho vyzrálost, neboť to podle jejich názoru bude ve „škole“ potřebovat. Většinou tyto snahy vycházejí naprázdno, dítě sice kroužek navštěvuje, ale výsledky nejsou nikterak valné.

Příčinou často neúměrné poptávky po zájmových kroužcích jsou stále větší nároky společnosti na dítě i dospělého, jak v oblasti znalostí, tak i cizích jazyků. Rodič ve snaze ulehčit dítěti situaci se snaží začít s jazykem co nejdříve. Jak by se však shodli logopedičtí pracovníci, vadně mluvících dětí je čím dál více. Myslím si, že teprve dítě se správně zafixovaným mateřským jazykem může zvládat jazyk cizí.

4.2 Vnitřní motivační činitelé

4.2.1 Zájem dítěte

Pro mnoho rodičů je zájem dítěte na prvním místě a dle výsledků v mém dotazníku s tímto názorem souhlasí celých 28% rodičů, 60% rodičů uvádí, že zájmový kroužek vybírají spolu s dítětem. Čísla hovoří jasně, že toto kritérium výběru patří nesporně mezi nejčastější motivace rodičů. Možným důvodem je zde snaha vyhovět zájmu dítěte, ale také rozumně přehodnotit zralost dítěte a přínos zájmového kroužku.

Pokud rodiče podchytí opravdový zájem dítěte o činnost, přinese to mnohem markantnější výsledky, než pokud je dítě motivováno jen z vnějšku anebo dokonce nechce chodit na kroužek vůbec. Nejvhodnější je, pokud rodiče spolu s dítětem aktivitu prožívají, připravují společně pomůcky nebo vykonávají nějaké činnosti související se zájmovou aktivitou. Úplně nejideálnější je, když se rodiče sami zapojí, pokud je to možné, do zájmové aktivity vlastního dítěte, například společné výlety, akce a jiné.

Zájem dítěte je podle mého pro rodiče tou nejlepší motivací a měli by ho udržovat a prohlubovat, v činnosti musí dítě vidět smysl, musí se cítit uznáváno. Jen tak se dítě nadchne opravdově pro nějakou činnost, kterou si samo vybralo. S tímto se ztotožňuji.

4.2.2 Naplnění vlastních snů

Naplnění vlastních snů je silnou motivací mnoha rodičů, kteří se snaží, aby jejich dítě šlo tzv. v jejich šlépějích.

Rodiče často přecení nebo nedocení možnosti svých dětí, nebo v zaslepenosti vyberou dětem zájmovou činnost podle svého, v dobré snaze udělat pro své dítě to nejlepší. Dítě je pak vlastně nuceno chodit někam, kde ho to možná ani nebaví, jen proto, aby vyhovělo přání svých rodičů. Příčinou takového rozhodnutí bývají právě nenaplněné sny, touhy, falešné představy o svém dítěti, snahy rodičů promítnout se skrze své dítě. Splnit si své nenaplněné ideály bez ohledu na přání a touhy svého dítěte, je sobecký přístup k dítěti nás dospělých.

4.2.3 Nadání u dítěte a snaha o jeho rozvoj, získání specifické dovednosti u dítěte

Tato poslední motivace, alespoň podle mého výčtu, vychází skutečně z osobnostních předpokladů dítěte, stupně jeho nadání a dovedností.

Rodiče vycházejí z objektivní znalosti svého dítěte, rozumně vybírají zájmové aktivity nejen podle zájmu dítěte, ale i podle jeho nadání.

Tento typ motivace se zdá jako velmi ušlechtilý, pokud se ovšem nejedná o nepřiměřeně ambiciózní rodiče, kteří považují za nadání prakticky jakoukoliv činnost dítěte.

4.3 Závěrečné shrnutí

Motivace rodičů při výběru zájmové činnosti pro své dítě jsou různorodé a z pohledu rodičů vždy pro jejich dítě příznivé a prospěšné. Důvodem k zamyšlení ale zůstává, zda je to vše tak „růžové“ také z pohledu dítěte.

5 Zájmová činnost dítěte předškolního věku a tendence jejího rozvoje

5.1 Pojem zájmový kroužek, zájmová činnost

„Pojem zájmový kroužek je vysvětlován jako organizační forma mimotřídní nebo mimoškolní činnosti, jejíž obsahem je rozvíjení určité zájmové činnosti“. (Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., 1995)

„Zájmová činnost je charakterizována jako pěstování a rozvíjení specifických sklonů, zájmů a koníčků v organizovaných skupinových formách jako součást neformálního vzdělávání, v individuálních činnostech jednotlivců jako součást informálního vzdělávání.“ (Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., 1995)

5.2 Pojem volný čas a volný čas dětí

„Pojem volný čas je čas, s kterým člověk může nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Volný čas je doba, která zůstane z 24 hodin po odečtení času věnovaného práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby (včetně spánku). Na výchovu a vzdělávání ve volném čase je zaměřena pedagogika volného času.“ (Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., 1995)

„Pojem výchova pro volný čas je rozvíjení schopnosti žáků oceňovat volný čas jako hodnotu, využívat ho smysluplně a racionálně pro svůj rozvoj, plánovat a vybírat si vhodné činnosti. Vztahuje se k intelektuálním, estetickým, tvořivým a výrazovým činnostem; k participaci a diváctví, k rekreaci a relaxaci. Je součástí všeobecného vzdělávání orientovaného na rozvoj osobnosti.“ (Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., 1995)

Pojem *volný čas* vyvolává většinou samé příjemné představy. Ve volném čase máme možnost věnovat se činnostem, které máme rádi, které nás baví, uspokojují, přináší radost a uvolnění, naplnění našich potřeb. A to protože je dělat chceme, nikoli že musíme.

Ptala jsem se dospělých lidí různého věku, pohlaví a společenského postavení, co si představí při vyslovení slov *volný čas*, *zájmová činnost*. Odpovědi byly různorodé a je z nich zřejmé, že představy o volném čase jsou vždy jen příjemné: příroda, parta kamarádů, práce na zahradě, nicnedělání, křížovky, ruční práce, nuda, nedostatek volného času, cestování, zábava, odpočinek v posteli atd.

Tolik o představách volného času nás dospělých, o tom není pochyb.

Zeptali jste se ale někdy svého předškolního dítěte, co ono si představuje pod pojmem *volný čas*, *zájmová činnost*? Možná byste byli velice překvapeni jeho odpovědí. Zcela určitě to nebude výuka angličtiny, hra na flétnu, skupinový plavecký výcvik, kroužek informatiky apod. S největší pravděpodobností Vám dítě odpoví: hrát si s kamarády, jezdit na kole, běhat na hřišti, jít s maminkou a s tatínkem na výlet, hrát hry na PC, dívat se na televizi, jet na chatu, pobyt v baby centru v supermarketech apod. Takový je výčet nejčastějších odpovědí dětí předškolního věku v jedné třídě mateřské školy. Nikde ani zmínka o některém zájmovém kroužku, kterých mateřské školy nabízejí velké množství. Děti je berou jako další aktivitu, při které se něco naučí, jako další „povinnost“.

Z tohoto pohledu se nedá hovořit o zájmové činnosti dítěte předškolního věku, protože dítě má o volném čase úplně jiné představy.

5-3 Různé pohledy na volný čas

Děti mají relativně mnoho volného času a společnost by měla mít zájem na tom, jak děti svůj volný čas tráví. Je samozřejmé, že na prvním místě je to záležitostí rodiny. Náзор, že výchovu dětí ve volném čase plně zabezpečí

rodina, je mylný. Pro tuto funkci má nejen nedostatek času, ale i nedostatek odborné kvalifikace a materiálního vybavení včetně možnosti uspokojení dětské potřeby sdružovat se ve skupině vrstevníků.

Pohledy na volný čas a zájmové aktivity mohou být posuzovány podle několika hledisek, například ekonomického, sociologického, zdravotního, z hlediska nadání dítěte, pedagogicko-psychologického hlediska atd. Nadání dítěte a problematika nadaného dítěte je široká oblast v období předškolního věku, která zůstávala dosud stranou zájmu, ale nyní je zahrnuta v platné vzdělávací koncepci RVP PV. Pro můj účel mi postačí pouze hledisko pedagogicko - psychologické. Pedagogicko-psychologická hlediska berou v úvahu věkové a individuální zvláštnosti a jejich respektování ve volném čase. Zároveň je zapotřebí zjistit, do jaké míry a jakým způsobem činnosti přispívají k uspokojování biologických i psychických potřeb dítěte. Pedagogické ovlivňování zájmové činnosti by mělo podporovat aktivitu dětí, poskytovat prostor pro spontaneitu, seberealizaci, tvorbu sociálních kontaktů, poskytovat pocit bezpečí a jistoty.

5.4 Zájmová činnost a životní styl

„Způsob využití volného času je jedním z důležitých ukazatelů životního stylu rodiny i celé společnosti. Zahrnuje hodnotovou orientaci člověka, projevuje se v jeho chování i ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek“ (Pávková, Hájek, Hofbauer 2002). Každý člověk má svůj individuální systém hodnot, který se vytváří vlivem životních podmínek a aktivitou jedince. Při posuzování sociálních vlivů ve volném čase hraje prvotní roli rodina. První zkušenosti s využíváním volného času získáváme v rodině. Rodiče jsou pro dítě prvními vzory a rodiče často do svých dětí nekriticky promítají své nesplněné sny a plány. Rodiny se od sebe odlišují svým životním stylem i způsobem využívání volného času.

5.5 Zájmová činnost v životě dítěte

Zájmy se po celý život vyvíjí. Obsah se diferencuje nejen podle věku, ale i podle náročnosti práce, stupně specializovanosti zájmové činnosti a její návaznosti na předchozí činnosti. V předškolním věku převažuje zájem o činnost samu, až později v mladším a starším školním věku dochází k diferenciaci zájmů a uvědomělému výběru. Zájmy jsou také trvalejšího rázu.

V tomto věku je snadné získat děti pro jakoukoliv zájmovou činnost, bez ohledu na to, zda se jí do budoucna budou nějak hlouběji věnovat.

Při výběru kroužku je proto nejdůležitější správná volba kroužku a odhad schopností, určité vyzrálosti, schopnosti koncentrace a zájmů dítěte. Kroužky lze podle mého názoru tolerovat tehdy, jsou-li pro dítě přínosem a měly by být pouze malým doplňkem předškolního vzdělávání.

Chceme-li zájem dítěte opravdu podpořit, neznamená to pouze zaplatit částku za kroužek, ale také s dítětem hovořit, ptát se. Zájem dítěte by se měl stát součástí rodinného života.

5.6 Současné tendence vývoje zájmové činnosti dítěte předškolního věku

Společenskému vývoji v dnešní době se podřizuje i nabídka a následně poptávka zájmových aktivit dítěte. V dřívějších dobách převládaly mezi dětmi kroužky výtvarné, hudební a pohybové.

Jak vyplývá z mého výzkumu, v dnešní době mezi nejnavštěvovanější zájmové činnosti patří bezesporu angličtina, v těsné blízkosti za ní je plavecký výcvik pořádaný v plaveckých školách při veřejných bazénech a třetí místo, bronzovou medaili, si odnáší kroužek keramiky.

V případě angličtiny se jedná o pochopitelný stav, vzhledem k důležitosti rozvoje jazykové gramotnosti v našich školách. Po roce 1989 u nás vzrostla potřeba zvládat některý ze světových jazyků a v dnešní době je to již základní nutnost pro uplatnění se na pracovním trhu a ve společnosti. Z tohoto důvodu chápou dnešní rodiče, proč začínají s výukou jazyka již v předškolním věku, ale měli by velmi zvážit předpoklady dítěte pro zvládnutí této aktivity, především se jedná o bezproblémové zafixování si mateřského jazyka. Domnívám se, že by měli rodiče počkat s výukou cizího jazyka do té doby, než se dítěti zafixují všechny hlásky, včetně R, Ř. V dnešní době je to rozšířený problém, o logopedické úrovni dnešních dětí se zde ale rozepisovat nemíním. Plně postačí, pokud se počká se seznámením s jazykem do 1. třídy.

Současný vývoj v oblasti zájmových aktivit je z mého hlediska velmi dynamický, mateřské školy se předhánějí v počtu nabízených nadstandardních aktivit a není výjimkou, že dítě navštěvuje všechny kroužky, které daná mateřská škola nabízí. V praxi jde dítě bez návaznosti a bez ohledu na momentální stav z aktivity do aktivity, často je nuceno přerušovat hru, kterou mělo delší dobu rozehranou.

V budoucnu by měli mateřské školy od těchto trendů ustupovat a snažit se ve svých školních programech vytvořit takovou nabídku, aby se nadstandardní aktivity v mateřských školách eliminovaly na minimum těch, které mateřská škola není schopna ve svých podmínkách zvládnout, například plaveckou výuku v bazénech.

6 Charakteristika jednotlivých zájmových kroužků a jejich přínos pro dítě

Veškeré zájmové aktivity, které jsou zde zmiňovány, vycházejí z mého dotazníku a děti je navštěvují. Osobní účastí na jednotlivých zájmových kroužcích jsem si zajistila dostatek informací k podrobné charakteristice činnosti a pohovorem s lektory získala kritéria k hodnocení jednotlivých kroužků. Zaměřím se na přínosy zájmové činnosti, ale také na možná rizika pro dítě předškolního věku. Vycházím zde, z předpokladu, že zájmovou činnost vedou kvalifikovaní lektoři či učitelky mateřských škol. Pokud by tomu tak nebylo, nemusí být naplněny veškeré mé předpoklady, které zde budu popisovat.

6.1 Zájmové činnosti směřující ke sportovním dovednostem

6.1.1 Plavání

Charakteristika:

Výuka plavání probíhá v plaveckých školách při plaveckých bazénech, kde si děti přebírají instruktorky plavání - plavčice. Děti se zde učí základy plaveckých stylů - kraul, prsa, znak, dýchání do vody, splývání.

Ze sportovních kroužků jsou mezi dětmi, jak vyplývá z mého dotazníku, nejfrekventovanější.

Přínosy pro dítě:

Při výuce plavání si dítě zdokonaluje svou koordinaci pohybu, fyzickou zdatnost, překonává strach z vody, ztrácí ostych z hloubky. Při pravidelné docházce dochází ke zlepšení zdravotního stavu pohybového aparátu a otužování dítěte.

Možná rizika:

Vzhledem k počtu dětí na jednu lektorku plavání není možný individuální přístup ke všem dětem, tudíž citlivější a úzkostnější děti mohou zažívat stresové situace a z nich vyplývající odpor k výuce a k vodě samotné. Ze zkušenosti vím, že je pro děti přínosné, pokud se přímé výuky v bazénu zúčastní také pedagog mateřské školy.

6.1.2 Dětský aerobik

Charakteristika:

Dětský aerobik vychází z dětské přirozené potřeby pohybu v předškolním věku, je zaměřen na všestranný rozvoj základních pohybových schopností a dovedností, s cílem vytvářet vztah k pohybové aktivitě. Děti se zde seznamují se základními prvky a kroky aerobiku, učí se krátké sestavy na jim blízkou hudbu, například cvičí na hudbu z pohádek.

Přínosy pro dítě:

Děti se při aerobiku mají možnost rozvíjet po stránce pohybové a to jak hrubé a jemné motoriky, tak koordinace pohybu, zlepšují si orientaci v prostoru a smysl pro rytmus. Dochází také k procvičování mechanické a krátkodobé paměti, umocňuje se vybavování.

Možná rizika:

V této oblasti, dle mého názoru, jsou rizika minimální, protože vzhledem ke krátkému časovému úseku jednotlivých hodin nemůže docházet k přetěžování dětí. Jediné riziko vidím v provádění nevhodných cviků pro Předškolní dítě.

6.1.3 Pop balet

Charakteristika:

Pop balet má v naší městské části dlouholetou tradici, působí zde kvalifikovaní lektori. Celkově musím říci, že tento zájmový kroužek má vysokou úroveň. Děti se zde seznamují nejen s prvky aerobiku, ale i se základy moderních tanců. Pohybová a taneční výchova vychází ze základní metodiky jazzového tance. Využívá spojení hry, tanečků a dětských písniček. Soustřeďuje se také na průpravná cvičení prevence vadného držení těla. Děti jsou vedené k základní pohybové koordinaci. Je přístupný všem dětem, až později mají možnost se specializovat a talentovaní se mohou věnovat tanci vrcholově. Pedagogický tým má vzdělání jak v taneční vědě a technice, tak v kineziologii a fyzioterapii. Dvakrát do roka pořádají vystoupení celé baletní skupiny v divadle.

Přínosy pro dítě:

Pop balet je postaven na celkovém tělesném a duševním rozvoji dítěte, pomáhá odstraňovat svalové dysbalance, poskytuje uvolnění a radost z pohybu. Dítě si zde rozvíjí základní dovednosti, jako například rytmus, koordinaci pohybu, sladit pohyb s rytmem a hudbou, hrubou motoriku, orientaci v prostoru, pravolevou orientaci a paměť. Může sloužit i jako prevence poruch správného držení těla, ADHD¹, SPU² a LMD³.

Možná rizika:

Rizika jsou stejná jako u dětského aerobiku.

2 ADHD - Attention deficit hyperactivity disorder (Porucha pozornosti spojená s hyperaktivitou)

3 SPU - Specifické poruchy učení

LMD - Lehká mozková dysfunkce

6.1.4 Country tance

Charakteristika:

V tomto zájmovém kroužku se děti seznamují se specifickým tanečním rytmem a hudbou, je určen pro dívky i pro chlapce. Tančí se ve dvojicích, skupině, nebo formacích, jednotlivé pohybové kroky, pohyby rukou, otočky, tleskání děti snadno zvládají, rytmus je plně pohlí. Celkový tanec je umocněn charakteristickými kostýmy, které mají k dispozici.

Přínosy pro dítě:

Děti zde mají možnost poznat jiný rytmus a jiný styl hudby než znají z médií. Rozvíjí si orientaci v prostoru, pravolevou orientaci, vyjádření hudby pohybem, soustředění se a rytmus.

Možná rizika:

Při delší době trvání se u některých dětí může dostavit únava, proto je nutné zařadit relaxaci při poslechu country hudby.

6.1.5 Taneční kroužek s prvky baletu

Charakteristika:

V tomto zájmovém kroužku mají možnost se děti seznámit a osvojit si některé baletní a gymnastické prvky klasického a lidového tance (polka, valčík). Učí se zde správný baletní postoj, taneční sestavy. Na konci roku mají vystoupení s vlastní taneční choreografií na motivy pohádek, například Šípková Růženka, Popelka či Sněhurka a sedm trpaslíků. Vystupují v baletním oblečení a tanečních piškotách nebo protiskluzných ponožkách.

Přínosy pro dítě:

Dítě má možnost se seznámit s prvky klasického baletu, klasickou hudbou a lidovými tanci. Dítě si posiluje klenbu nohy, zdokonaluje rytmus, koordinaci pohybu, rovnováhu.

Možná rizika:

Při delším časovém úseku a náročnější činnosti se může dostavit svalová únava, a proto je nutné střídání druhů pohybových a relaxačních činností. Při neodborném vedení je možnost provádění nevhodných cviků pro předškolní dítě a tím se přetěžují některé svalové skupiny.

6.1.6 Balanční míče

Charakteristika:

Cvičení na balančních míčích je výbornou prevencí vadného držení těla. Provádí se na overballech, body ballech nebo gymnastických míčích. Volba cviků by měla odpovídat možnostem a úrovni motorického a psychického vývoje dětí. Správné provedení cviků je u každého dítěte individuální, podle jeho možností. Cvičit se dá již od kojeneckého věku, kdy dítě samo udrží hlavičku. Cvičení se dá rozdělit do tří úrovní - protahovací, posilovací a uvolňovací. Je třeba činnosti střídát a zaměstnávat různé svalové skupiny., protože svalstvo dětí se rychleji unaví, ale zase má rychlou regeneraci.

Přínosy pro dítě:

Největším přínosem pro dítě je prevence vadného držení těla, je třeba ale respektovat věk, individuální rozdíly a aktuální tělesný stav.

Možná rizika:

Při nesprávném nebo neodborném vedení mohou nastat svalové dysbalance a dítě si může zafixovat špatné návyky držení těla.

6.1.7 Jóga

Charakteristika:

Dětskou jógou je určitá forma pohybového cvičení s jógovými prvky a jógově prováděné dechové techniky. Může to být práce s prsty, očima, rovnováhou, myslí, soustředěním, přesností. Dětskou jógu lze provázat také s jinými aktivitami, velmi vhodná je například psychomotorika. Uvolněním a relaxací jógové aktivity končí, nejčastěji to bývá uklidňující pohádka nebo vyprávění.

Přínosy pro dítě:

Jóga naučí děti soustředění, koncentraci pozornosti, pomáhá při prevenci vadného držení těla a svalových dysbalancí.

Možná rizika:

Při statických výdržích, zvláště u malých dětí, hrozí přetěžování některých svalových skupin.

6.2 Zájmové činnosti směřující k získávání nových poznatků

6.2.1 Cizí jazyk - angličtina

Cizí jazyk v mateřských školách, ano či ne?

Od 90. let 20. století prochází naše republika mnoha změnami, jak politickými, tak i společenskými. Vstup do Evropské Unie otevřel svět s multikulturními prvky, který přináší pozitivní, ale i negativní stránky.

Velkou nesnází je však jazyková bariéra. Znalost alespoň jednoho cizího jazyka se v současnosti stává nezbytností.

Zamysleme se nad otázkou, kdy je vhodné s cizím jazykem začít.

Nemusím zdůrazňovat, že předškolní období je jednou z nejdůležitějších etap v životě dítěte. Je to období, kdy je dítě otevřené všemu novému a je jen na nás co mu nabídneme k jeho celkovému rozvoji. Stále diskutované jsou cizí jazyky. Stěžejním úkolem MŠ je samozřejmě rozvíjení mateřského jazyka, ale nesmíme zapomínat na růst cizinců na území České republiky, na vznik multikulturní společnosti.

Jsou-li děti správně nastartovány k seznamování se s cizím jazykem, práce je kvalitní a hlavně odborně vedena, není důvod, proč s ní nezačít již v MŠ. Domnívám se, že vhodný věk pro zahájení výuky cizího jazyka je kolem pátého roku dítěte. Pro tuto dobu je typická mimořádná citlivost na běžné i specifické jazykové podněty. Tato schopnost s přibývajícím věkem mizí. Dalšími zvláštnostmi je úroveň paměti, schopnost sluchové diferenciací apod.

Při seznamování s jazykem hraje významnou roli úroveň jazykového vývoje dítěte. Ve věku kolem pátého roku se mateřský jazyk stal pro dítě prostředkem k dorozumívání, uspokojování jeho potřeb a přání. Dítě by mělo mít dostatečnou slovní zásobu v českém jazyce a mělo by umět správně vyslovovat. Neovládá-li mateřský jazyk z důvodu malé slovní zásoby nebo logopedických vad mělo by s výukou cizího jazyka počkat na pozdější dobu.

Charakteristika:

Kroužek angličtiny je z mého dotazníku vůbec nejnavštěvovanější zájmová aktivita, při které dochází k seznamování dětí s cizím jazykem jako dalším dorozumívacím prostředkem. Děti se neučí gramatiku nebo složité fráze a už vůbec ne pravopis. O to větší důraz je kladen na rozvíjení konverzačních schopností dětí a především jejich vynikající schopnosti správně odposlechnout a reprodukovat cizojazyčně, často v češtině nezvyklé hlásky.

Děti se hrou učí klást jednoduché otázky a odpovídat na ně, porozumět mluvené angličtině, správně reagovat, osvojují si pasivní slovní zásobu.

Optimální počet dětí ve skupině je osm až deset. Zde je, více než kde jinde, hlavní důraz kladen na kvalifikaci a osobnost lektora.

Přínosy pro dítě:

Dítě si uvědomí rozdíly mezi mateřským a anglickým jazykem, porovnává názvy v češtině, v angličtině. Výuka podporuje soustředění, paměť, vůli, myšlení.

Dítě se naučí používat aktivní i pasivní slovní zásobu, konverzační schopnosti a porozumění.

Možná rizika:

Výuka musí být pro děti zábavou, nikoli stresující činností. Špatná zkušenost s výukou může v dítěti vytvořit psychické zábrany, jejichž vinou by dítě i v budoucnu mohlo vnímat výuku jazyků jako něco negativního.

Význam na kvalitu výuky má lektor, takže jeho nekvalifikace a špatný přístup mohou ovlivnit výsledky výuky, například nesprávnou výslovnost nebo přízvuk. Špatný přístup lektora může předškolní dítě ovlivnit natolik, že získá nechuť učit se cizímu jazyku.

6.2.2 Kroužek informatiky

Charakteristika:

V kroužku informatiky se dítě seznamuje pod vedením učitelky mateřské školy se základy práce na počítači. Práce s počítačem umožní dětem chápat počítač jako přirozenou součást prostředí. Dnešní děti se narodily do informačního světa a bez dovednosti používat výpočetní techniku se již v běžném životě neobejdou.

Většina programů je zaměřena komplexně, neprocvičuje jednotlivé vlastnosti a schopnosti izolovaně. Reakce počítače na pokyn zadaný dítětem a okamžitá zpětná vazba vytvářejí z počítače velmi atraktivní a přitažlivý herní prostředek z pohledu dítěte. Z pohledu učitelky je to nová učební pomůcka. Každý program a hru si musí učitelka nejprve sama vyzkoušet a zhodnotit, zda odpovídá věkovým zvláštnostem dětí, zda je vůbec pro děti vhodná, nemá-li některé nedostatky a jakým způsobem ji bude moci využít ve výchovně vzdělávací práci s dětmi.

Přínosy pro dítě:

Domnívám se, že při vhodné činnosti s počítačem se zlepší koordinace pohybu ruky a zrakového vnímání, zdokonalí se i jemná motorika.

Kvalitní počítačové programy podporují u dětí schopnosti zrakového vnímání, soustředění se, logického myšlení, senzomotoriky, matematických představ a rozvíjí se také jemná motorika. Seznamují se s novými výrazy, jako jsou - *kurzor, myš, enter, klávesnice*, aj. Podporuje se mechanická paměť tím, že se děti učí ovládat techniku a zapamatují si postup, jak počítač vypnout, zapnout apod. Rozvíjí se také některé vlastnosti, sebedůvěra, trpělivost, postřeh, rychlost, pozornost, předvídavost, později jsou děti nuceny konat pružná rozhodnutí a vytvářet určité strategie.

Možná rizika:

Samozřejmě je potřeba uvést také některé negativní důsledky velmi častého a tudíž nevhodného vysedávání u počítače. Jde o poškození zraku, nedostatečného pohybu dítěte, unavitelnost a závislost na počítači, jistou izolovanost od okolí, špatné držení těla, podporu agresivního chování pramenícího z počítačových her a negativní vliv na nervovou soustavu a mnohé další.

6.2.3 Logopedie

Charakteristika:

V tomto případě se nejedná až tak o zájmový kroužek, ale rodiče měli potřebu ho do výčtu zahrnout.

Na nápravě řeči v mateřské škole pracuje logopedická asistentka s vysokoškolským vzděláním. Děti k ní docházejí na nápravu řeči, ale velká část nápravy řeči závisí na rodičích, na jejich smyslu pro pravidelnost. Má-li dítě dosahovat nějakých výsledků, aby se jeho mluva zlepšila, je nutné neustále cvičení a opakování slovíček a logopedických básniček. Pouze pravidelnost a kontrola správnosti provedení vede ke zvládnutí logopedických obtíží.

Přínosy pro dítě:

Přínos pro dítě je jednoznačný, správné a bezchybné vyjadřování je nutné.

Možná rizika:

Nesprávná fixace jednotlivých hlásek z důvodu nesprávného vzoru nebo nedostatečné kontroly a nízká frekvence nácviku.

6.3 Zájmové činnosti směřující k získávání uměleckých dovedností

6.3.1 Výtvarný kroužek

Charakteristika:

Výtvarný kroužek většinou navštěvují děti s určitým druhem výtvarného nadání, při počtu osmi až deseti dětí. V kroužku si děti rozvíjí výtvarné schopnosti nejrůznějšími druhy netradičních výtvarných technik, které nelze aplikovat při větším počtu dětí.

Přínosy pro dítě:

Dítě má možnost rozvíjet výtvarné citění a vyjadřování, tvořivost a fantazii při práci s novými technikami, například malbu na porcelán, práci s pískem, linoryty, koláže, malbu na textil aj.

Možná rizika:

Kritické hodnocení dětských prací ze strany lektora či učitelky mateřské školy může vést k znechucení dítěte a vytvoření psychického bloku a nechuti k výtvarnému vyjadřování.

6.3.2 Hudební kroužek

Charakteristika:

Hudební kroužek je určen pro děti, které mají hudební sluch a paměť, čistou intonaci a rády zpívají. Mohou rozvíjet hudební schopnosti - hudebně sluchové, auditivně motorické, rytmické citění, tonální citění, emocionální reakce na hudbu, hudební paměť, představivost a tvořivost.

Jsou zde zařazovány jak poslechové, pěvecké a instrumentální činnosti, tak i hudebně pohybové.

Přínosy pro dítě:

Dítě si rozvíjí především své hudební schopnosti, ovládá správně dechové svalstvo, dokáže sladit pohyb se zpěvem.

Možná rizika:

Při nesprávném nácvičku nebo nevhodném výběru písní může docházet k únavě nebo přepětí hlasivek.

6.3.3 Keramika

Charakteristika:

Kroužek keramiky je v současnosti, alespoň podle výsledků mého dotazníkového šetření, mezi dětmi a rodiči nejnavštěvovanější zájmový kroužek z umělecké oblasti.

Kroužek je vhodný pro 5 - 6leté děti, a to z důvodu malé síly rukou. Mladší děti by vyžadovaly větší pomoc od dospělých a tím by se výsledný produkt stával více prací dospělého než dítěte. Děti zpracovávají v každé hodině drobný keramický výrobek, který si po následném vypálení odnášejí domů.

Přínosy pro dítě:

Kroužek keramiky a práce s hlinou rozvíjí u dětí tvořivost a fantazii, jemnou motoriku, koordinaci ruky a oka, estetické cítění, naučí se postupovat podle pokynů a instrukcí.

Možná rizika:

Vyskytnou se, pokud lektor upřednostňuje tzv. sériové výrobky, tedy výrobky podle šablon, které nerozvíjejí tvořivost dítěte, ale pouze jeho manuální zručnost. V případě tohoto poměrně nákladného kroužku, by bylo trochu málo.

6.3.4 Zobcová flétna

Charakteristika:

Zobcová flétna je jedním z nejsnáze zvládnutelných hudebních nástrojů pro dítě předškolního věku. Při hře dítě rozvíjí své hudební, rytmické a harmonické cítění a získává základy pro další hudební vývoj. Tento kroužek pomáhá dítěti ovládat dechové svalstvo a nácvik správného dýchání. U mladších dětí je hra na flétnu hlavně o nácviku správného dýchání, starší děti již zvládají hru podle not označených barvami.

Přínosy pro dítě:

Dítě se zde naučí ovládat správně dechové svalstvo a dýchání, zvládá při hře koordinaci ruky a oka, rozvíjí si mechanickou paměť.

Děti mají možnost se prezentovat před rodiči a dětmi ze třídy, a tím si zvyšují své sebevědomí.

Možná rizika:

Možné riziko, které zde přichází v úvahu, je zafixování nesprávného dýchání, držení a foukání do flétny.

6.4 Další činnosti, které by rodiče uvítali (viz dotazník)

V dotazníku měli rodiče možnost uvést, jaké kroužky jim v nabídce ještě chybí. Některé jsou v možnostech mateřských škol, například lidové tance, míčové hry, divadelní kroužek, přírodovědecký kroužek, ale některé jsou natolik specifické, že si je v prostorách mateřské školy, při nejlepší vůli, představit nedokážu (florball, jezdeckví, bojová umění).

7 Zájmová činnost nadaného dítěte

Problematika nadání v předškolním věku zůstávala doposud stranou zájmu, avšak RVP PV stanovuje povinné cíle, obsah i podmínky, které jsou dle potřeb a možností přizpůsobeny mimořádně schopným dětem a jsou doplněny nabídkou dalších aktivit podle zájmů, schopností a nadání dítěte.

7.1 Vymezení pojmu nadání

„Pojem nadání lze vymezit jako potenciál pro mimořádný výkon na straně osobnosti k určité činnosti podmiňující mimořádný výkon“ (Hříbková, 2005), nebo definovat jako: „Dosud málo prozkoumaný, a proto obtížně definovatelný jev. Nadání znamená zaměřenost člověka pro takové výkony určitých činností intelektuálního nebo fyzického charakteru, které se mohou jevit jako výjimečné ve srovnání s běžnou populací. Podle některých teorií je nadání přirozenou vlastností každého normálního jedince (každý má dispozice k něčemu). V pedagogickém pojetí převládá tradiční představa o nadání jako o výjimečné složce osobnosti některých jedinců. K tomu jsou uzpůsobeny i speciální vzdělávací programy.“ (Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., 1995). Jedná se o soubor vloh jako předpoklad k úspěšnému rozvíjení schopností.

Označení nadané dítě se vztahuje nejen na děti s vysokými intelektovými schopnostmi, ale i v širším spektru kognitivních schopností. U dětí předškolního věku hovoříme spíše o dětech všeobecně nadaných, protože v tomto věku se ještě neprojevují nápadnější vyhraněnosti zájmů. Je třeba se těmto dětem systematicky věnovat.

7.2 Nadané dítě předškolního věku

Vzhledem k tomu, že se jedná o děti předškolního věku, je předpověď jejich budoucího vývoje jen na bázi pravděpodobnosti, protože jejich další vývoj bude ovlivňovat řada faktorů.

Je třeba připomenout, že v posledních letech dochází k posunu v pojetí nadání a jsou brány v úvahu i jiné faktory, než jen kognitivní, například schopnosti projevující se v zájmových činnostech ve volném čase nebo v mateřské škole v rámci nadstandardních aktivit. Značný význam je připisován kreativitě jako nejdůležitějšímu prvku nadání. Mateřská škola s tímto musí počítat a pomáhat rozvíjet jeho talent a nadání. Charakteristickým rysem takového dítěte je samostatnost úsudku, nezávislost v myšlení a silný individualismus. Nadané děti častěji vznášejí námitky, nudí se při běžných činnostech a závisí na osobnosti pedagoga, jak zvládne situaci. Stejně riziko hrozí i lektorovi zájmové činnosti, pokud pozná ve své skupině nadané dítě. Tyto děti potřebují individuální přístup nejen ze strany pedagogů, ale i lektorů.

Má-li být působení na dítě efektivní, předpokládá to dobrou spolupráci také ze strany rodiny. Komplexní péče spočívá především v systematickém a dlouhodobém působení rodiny, mateřské školy s využitím nadstandardních nabídek a činností z okolí dítěte. Zde dobrou funkci plní odborně vedené zájmové kroužky, ve kterých si může dítě obohatit svůj rozhled či prohloubit svůj zájem. Tyto děti mají velmi vyhraněné zájmy a jejich přirozená zvědavost jim umožňuje hlubší proniknutí do dané zájmové oblasti.

Není vůbec jednoduché odhalit nadané dítě ve skupině, protože každé nadané dítě je unikátní osobnost s odlišnou intenzitou charakteristických vlastností. Včasná a přesná diagnostika dítěte v co nejnižším věku umožňuje dítěti poskytnutí vhodných podmínek pro rozvoj nadání.

Nadané předškolní děti jsou často akcelerované jen v jedné nebo více složkách osobnosti se specifickými projevy chování, což může mít za následek určité zpoždění v jiné oblasti, například sebeobsluhy nebo lokomoce. Tyto děti

bývají většinou velmi úzce zaměřeny na danou oblast a potom „zaostávají“ ve zvládnání jiných kompetencí.

7.3 Projevy chování nadaného dítěte

„U nadaných dětí jsou již v předškolním věku pozorovatelné projevy, které se svou kvalitou i kvantitou liší od běžného dítěte stejného věku. Je třeba si všimnout zejména chování dítěte a jeho projevů v těchto oblastech.“ (Hříbková, 2005):

Oblast jemné a hrubé motoriky

Dítě je v této oblasti buď nápadně akcelerované, nebo naopak má problém s koordinací pohybu a grafomotorikou. Souvisí to s vývojovými nevyrovnanostmi.

Kreativní oblast

Dítě má bohatou fantazii, velmi rádo si pohrává s různými nápady, obsah své činnosti vyjadřuje různými prostředky. Souvisí to s daným zaujetím pro určitou věc. Svou tvořivost také uplatňuje v humoru, který je na daný věk vyspělý, neboť vidí humor i ve věcech, které se ostatním dětem humorné nezdají.

Intelektová oblast

Zejména již předškolní děti jsou schopné číst a počítat. Podle výzkumu Z. Matějčka se zájem o písmena objevuje velmi záhy, někdy již ve třech letech. Tyto děti již také vytvářejí „matematické úlohy“. Mají značný rozsah pozornosti a jsou neobyčejně zvědavé. Preferují samostatnou práci, jsou schopny dlouhodobé koncentrace pozornosti, disponují dobrou pamětí, zejména logickou.

Oblast řeči

Děti začínají velmi brzy mluvit ve větách a mají široký slovník. Velmi rády poslouchají vyprávění druhých a jsou schopny příběh do nejmenších detailů reprodukovat. Kladou neustále doplňující otázky, ptají se na nová slova, která hned začínají používat. Často užívají metafory.

Sociální oblast

Dítě je vstřícné, dovede se vcítit do problémů druhých, je nezávislé s přiměřenou sebedůvěrou. Velmi rádo organizuje a vede hry. Tyto děti nesnášejí autoritativní způsob komunikace a autority často zpochybňují. Dítě má také tendenci hledat si kamarády mezi staršími dětmi nebo dospělými.

Specifické oblasti

U některých nadaných dětí již v tomto věku dochází ke směřování k intelektovým uměleckým nebo pohybovým aktivitám, i když v budoucnosti se nemusí jejich nadání potvrdit.

7.4 Zájmová činnost nadaného dítěte

Zájmová činnost nadaného dítěte vykazuje určitou specifičnost ve výběru, větší zaujetí činností a získávání poznatků souvisejících s daným kroužkem. Dítě vybranou činností doslova žije, je zapálené, velmi motivované a nadprůměrně soustředěné při činnosti, kterou si vybralo.

Lektor by měl využít nadání dítěte a snažit se ho rozvíjet v jeho maximálních možnostech, aby dítě dosáhlo co nejširšího využití svého potenciálu.

Tato ideální situace však může nastat pouze tehdy, pokud zájmové kroužky povedou kvalifikovaní lektoři, znalí problematiky předškolního věku, s pedagogickým vzděláním nebo nejlépe samy učitelky dané mateřské školy.

Zájmové kroužky by měly, ve svém zájmu, s nadáním dítěte pracovat a lektoři by měli být na setkání s takovým dítětem dostatečně připraveni.

7.5 Závěrečné zamyšlení

Moje práce se sice nadaných dětí netýká, ale měla jsem potřebu se také o těchto dětech zmínit, neboť jejich specifické potřeby jsou uvedeny v RVP PV a zájmová činnost se jich bezprostředně týká. Myslím, že by bylo velmi přínosné provést podobný průzkum zaměřený na zájmovou činnost nadaných dětí.

Závěr a východiska k empirickému výzkumu

V teoretické části své diplomové práce jsem se snažila zpracovat problematiku zájmové činnosti předškolního dítěte z pohledu jeho rodičů. Zabývala jsem se postavením dítěte v současné společnosti a jeho potřebami. Dále jsem porovnávala nároky společnosti s potřebami předškolního dítěte a měla jsem v úmyslu zachytit tendence rozvoje jeho zájmové činnosti. Podrobným rozbořením jednotlivých zájmových aktivit jsem chtěla odhalit jak pozitiva, tak i možná negativa, která mohou na dítě působit a to vše v kontextu současné vzdělávací koncepce MŠ i z hlediska rodičů a jejich motivace k výběru kroužku pro své dítě. Okrajově jsem se též dotkla i problematiky zájmové činnosti nadaného dítěte.

V této části práce jsem vyhledávala a zpracovávala odborné zdroje a čerpala jsem z nich potřebné informace, které jsem následně využila při analýze empirického výzkumu.

Záměrem dotazníkového šetření je zjistit současný stav zájmové činnosti u dítěte předškolního věku, prostřednictvím vyjádření jeho rodičů. Budou mě zajímat především názory a očekávání, které rodiče od zájmových aktivit u svého dítěte předpokládají.

V empirické části budu tedy podrobně rozebírat jednotlivé otázky z dotazníku, jejich výsledky. Budu se snažit aplikovat načerpané teoretické informace na konkrétní situace a vyvodit z nich nějaké optimální řešení pro danou situaci.

Empirický výzkum

Problematika šetření

Zájmová činnost předškolního dítěte a důvody, proč rodiče dávají děti do zájmových kroužků.

Cíl šetření

Zjištění současného stavu zájmové činnosti dítěte předškolního věku jako nadstandardní činnosti v mateřské škole.

Stanovené hypotézy

Předpoklady týkající se rodičů

- předpokládám, že důvody rodičů pro výběr zájmové činnosti jsou různé
- předpokládám, že pro volbu rodičů je rozhodující vedoucí zájmového kroužku
- předpokládám, že rodiče mají nároky na vedoucího zájmového kroužku
- předpokládám, že rodiče mají různá očekávání od zájmové činnosti jejich dítěte

Předpoklady týkající se zájmových kroužků

- předpokládám, širokou nabídku zájmové činnosti s převažující tendencí rodičů k určité zájmové aktivitě

Charakteristika respondentů

Cílovou skupinu představovali rodiče 3-6letých dětí ze všech osmi mateřských škol v městské části Prahy 15.

Materiál šetření

Strukturovaný a nestrukturovaný dotazník.

Charakteristika vlastního dotazníku

Ve svém dotazníku budu zjišťovat:

- anonymní údaje o dítěti
- zda navštěvuje či navštěvuje zájmové kroužky dané mateřské školy
- volbu zájmové činnosti
- formu výběru zájmového kroužku pro dítě
- od jakého věku dítě kroužky navštěvuje
- jakým směrem se zájmové činnosti dítěte orientují
- frekvenci a časové rozložení zájmových kroužků týdně
- zda jsou placené či zdarma
- očekávání rodičů
- kdo kroužky vede a zda rodiče znají jeho kvalifikaci
- informovanost rodičů o činnosti v zájmových kroužcích a formu informovanosti
- zda rodiče uvažují o návaznosti zájmové aktivity v ZŠ

Organizace a realizace výzkumu

Rozdáno bylo přes 400 ks dotazníků ve všech osmi mateřských školách v městské části Prahy 15 a z 212ks vrácených dotazníků bylo úplných, a tudíž k výzkumu použitelných 173ks. Z nich bylo vyřazeno 24ks, v nichž je patrné, že dítě zájmový kroužek nenavštěvuje. Ve svém výzkumu budu tedy pracovat s počtem 149ks správně vyplněných dotazníků.

Metodika zpracování

Kvalitativní výzkum

- a) shromáždění vyplněných dotazníků od rodičů a vyzvednutí z mateřských škol
- b) roztřídění dotazníků podle úplnosti vyplnění
- c) slovní shrnutí a rozbor jednotlivých otázek

Kvantitativní výzkum

- a) procentuální zpracování dotazníků jednotlivých mateřských škol
- b) procentuální zpracování výsledků ze všech zkoumaných mateřských škol
- c) vytvoření grafů jako podkladů pro zpracování jednotlivých otázek v empirické části svého výzkumu

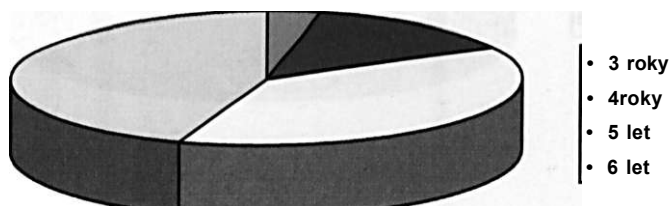
Analýza šetření

Zpracování jednotlivých otázek z dotazníku:

1. osobní údaje: „Aktuální věk dítěte“

Tabulka č. 1 - Věk dítěte

Věk dítěte:	%	Počet dotazníků:
3 roky	3,3%	5
4 roky	14%	21
5 let	38,2%	57
6 let	44,5%	66

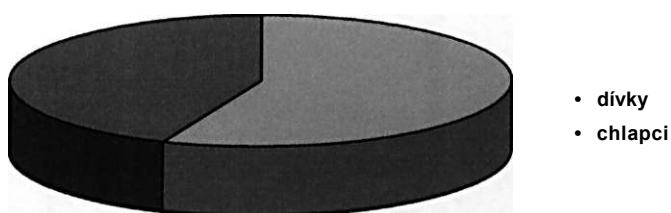

Otázka v dotazníku měla informovat o věkovém složení dětí rodičů, kteří tento dotazník vyplňovali. Největší zastoupení zde měli rodiče dětí šestiletých, kteří, jak předpokládám, mají se zájmovou činností svého dítěte největší zkušenosti. Soudím tak také podle toho, jak vyplývá z jiné otázky dotazníku, že zájmovou činností navštěvují nejčastěji děti od 4 let. Těsně za nimi jsou děti 5 letě a nejméně zastoupená je skupina dětí 3 letých.

2. osobní údaje:.. Pohlaví dítěte

Tabulka 6.2- Pohlaví dítěte

Pohlaví dítěte:	%	Počet dotazníků:
Dívky:	56,4%	84
Chlapci:	43,6%	65

Zde, jak je patrné z grafu, jsem zjišťovala pohlaví zkoumaných dětí, zjištěné údaje mi slouží při vyhodnocování některé další zkoumané otázky. V dotaznících převažují dívky, ale je to jen velmi malý rozdíl - 19 dívek.

Při zájmové činnosti se často uplatňuje právě rozdělení dětí podle pohlaví. Dívky inklinují k jinému typu zájmové činnosti než chlapci, i když v předškolním věku ještě nejsou tyto rozdíly tak markantní. Některé typy zájmové činnosti jsou smíšené, někde dokonce převažuje některé pohlaví pro tuto činnost netypické. Tomuto rozdělení se budu věnovat 5 otázce dotazníku.

3. otázka: „ Navštěvuje Vaše dítě zájmové kroužky?“

Tabulka č. 3 - Návštěvnost zájmových kroužků

Místo zájmové činnosti:	%	Počet dotazníků:
Jen v mateřské škole	50,3%	87
V MŠ i mimo mateřskou školu	35,8%	62
Nenavštěvuje	13,9%	24

• jen v MŠ

• **iv MŠ i mimo
mateřskou školu**

• nenavštěvuje

Otázka byla výchozí pro mou práci s dotazníky, jelikož právě na tomto základě jsem mohla správně vyplněné dotazníky, kterých bylo 173 ks ze 400 rozdaných, rozdělit na ty, kteří zájmové kroužky nenavštěvují vůbec a na ty, kteří je navštěvují (v mateřské škole nebo i mimo ni). Na tuto skupinu se můj pozdější výzkum zaměřil.

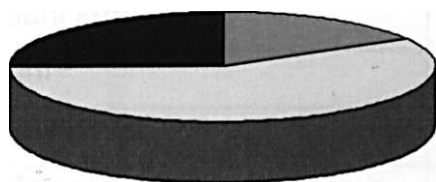
Jak je patrné z výsledků, zájmové kroužky navštěvuje v mateřské škole celých 86,1% dětí. Toto je velmi vysoké číslo, a proto je velmi důležité se vlivem zájmové činnosti na dítě zabývat.

Vzhledem ke své praxi v mateřské škole mám možnost tuto problematiku sledovat, vím, jaké množství dětí zájmové kroužky navštěvuje a tento výzkum mi mé odhady jen potvrdil.

4. otázka: „Nenavštěvuje zájmové kroužky, protože:“

Tabulka č. 4- Proč nenavštěvuje dítě zájmové kroužky?

Důvody:	%	Počet dotazníků:
Finančně neúnosné pro rodinu:	16,7%	4
Nevyhovující nabídka:	0	0
Rodič nechce:	0	0
Dítě nechce:	58,4%	14
Jiné	24,9%	6

- finančně neúnosné pro rodinu
- nevyhovující nabídka
- rodič nechce:
- dítě nechce
- jiné...

Otázka byla pouze informativní, neboť ve svém výzkumu jsem se tímto problémem nezabývala.

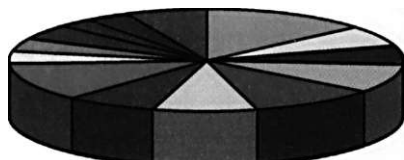
Jak vyplývá z tabulky, nejčastějším důvodem, proč dítě nenavštěvuje zájmové kroužky, je jeho nezájem o nadstandardní činnosti v MŠ.

Také mě nepřekvapilo, že mezi nejčastějšími problémy se vyskytla také finanční stránka věci. V dnešní době je tento důvod zcela pochopitelný.

5. otázka:.. Navštěvuje:"

Tabulka č. 5- Výčet zájmových kroužků

Zájemová činnost:	% celkem	% dívky	% chlapci
Angličtina	43,6	30	13,6
Němčina	0	0	0
Jiný jazyk	0	0	0
Flétna	20,13	13,1	7,03
Aerobik	19,4	17,1	2,3
Pop balet	28,8	16,5	12,3
Keramika	33,6	15,6	18
Výtvarný kroužek	28,1	12	16,1
Hudební kroužek	25,5	14,2	11,3
Plavání	38,9	18,5	20,4
Country tance	12	6,5	5,5
Kroužek informatiky	13,4	6,2	7,2
Taneční kroužek s prvky baletu	15,4	11,3	4,1
Jóga	8,7	4,2	4,5
Balanční míče	11,4	6,1	5,3
Logopedie	21,47	6,2	15,27

- angličtina
- němčina
- jiný
- flétna
- aerobik
- pop balet
- keramika
- W
- HV

E2 Plavání

- Country tance
- Informatika
- taneční
- joga
- balanční míče
- logopedie

Při odpovídání na tuto otázku měli rodiče možnost zaškrtnat více odpovědí, protože je logické, že dítě může navštěvovat více zájmových kroužků.

V tomto případě mi připadalo vhodné rozdělit tabulku ještě na podkategorii - chlapci a dívky. Je zajímavé sledovat rozdíly mezi dívkami a chlapci ve volbě zájmové činnosti. V některých případech je rozdíl typický pro dané pohlaví, jindy je překvapující.

Nyní se budu věnovat podrobnějšímu rozboru jednotlivých kroužků:

Angličtina je v dnešní době zcela pochopitelně, ze strany rodičů, nejčastěji volený zájmový kroužek. Objevila se zde velká převaha dívek, pro kterou nemám nijaké vysvětlení. Podle mého názoru se jedná o náhodně vzniklou situaci.

Němčina, ani jiný jazyk se v mých sledovaných mateřských školách nevyučuje. Byly nabízeny, ovšem nesetkaly se s ohlasem u rodičů.

Hru na **zobcovou flétnu** navštěvuje každé páté dítě dotázaných rodičů a opět převažují dívky, kterým je tato činnost bližší než chlapcům.

Aerobik má zhruba stejnou oblíbenost mezi dětmi jako flétna, dívky zde dosahují celých 17,1% z celkových 19,4%. Dětský aerobik je typicky dívčí zájmový kroužek, a proto se dal tento poměr očekávat.

Z výsledků dotazníku, **Pop baletu** je patrné, že je mezi pohlavími takřka rovnost. Pop balet se totiž věnuje modernímu tanci, takže je blízký i chlapcům.

Myslím si, že **keramický kroužek** práce s hlínou je dnes pro rodiče velmi atraktivní, patří mezi tzv. módní kroužky. Z tohoto důvodu keramika patří na třetí příčku v oblíbenosti mezi dětmi, dochází na ní celá třetina dotázaných v rovnocenném rozdělení.

Výtvarný a hudební kroužek většinou vedou učitelky ve své mateřské škole a vybírají si děti s určitým výtvarným či hudebním nadáním. Tato skutečnost není nijak ovlivněna pohlavím dítěte, a proto není procentuálně nijak vyhraněná.

Plavání patří, co se týče preferovanosti mezi rodiči, na druhé místo v žebříčku zájmových kroužků. Častěji je navštěvován chlapci, což je myslím jasné, vycházíme-li z předpokladu, že chlapci jsou více sportovně založení než dívky.

Kroužek **Country tance** nabízí jen jedna mateřská škola v rámci svého programu. Vede ho učitelka z dané školy a je nutný prakticky stejný počet dívek a chlapců, neboť se jedná o párový tanec. Toto rozmezí procent se tudíž dalo předpokládat.

Nadstandardní aktivitu, **kroužek informatiky**, nabízí jen jedna mateřská škola pro své předškoláky, tudíž procentuální výsledek závisí na momentálním složení třídy. Na kroužek dochází všechny děti.

Taneční kroužek s prvky baletu - je převážně pro dívky, ale občas se zde objeví i chlapci.

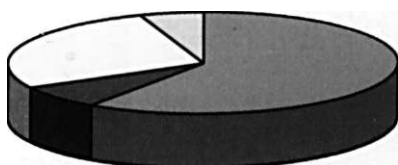
Jóga a balanční míče jsou zájmové činnosti neutrální, patří podle mého výzkumu mezi méně navštěvované s minimálním rozdílem v procentech mezi dívkami a chlapci.

Logopedie sice patří mezi nadstandardní aktivity mateřských škol, ale o zájmovou činnost jako takovou se nejedná. K mému překvapení zde ale mají velkou převahu chlapci. Zřejmě se jedná o vývojovou záležitost, kdy chlapci v předškolním věku dozrávají později.

6. otázka: „Zájmové kroužky v MŠ vybíráte:“

Tabulka č. 6- Způsob volby zájmové činnosti

Jak zájmovou činnost vybíráte?:	%	Počet dotazníků:
Spolu s dítětem:	59,7	89
Sami, podle vlastního uvážení:	7,4	11
Podle přání, zájmu dítěte	27,5	41
Na doporučení pedagoga	5,4	8
Na doporučení někoho jiného	0	0

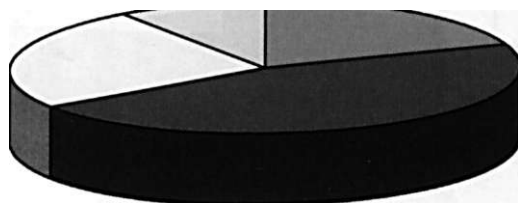
- **spolu s dítětem**
- **sami, podle svého uvážení**
- **podle přání, zájmu dítěte**
- **na doporučení pedagoga**
- **na doporučení někoho jiného**

Podle výsledků z této otázky si dítě buď volí zájmovou činnost samo, nebo s pomocí a doporučením rodičů. Jak ale vyplývá z mé zkušenosti z praxe, ve většině případů rodiče zvolí zájmovou činnost spíše podle svého uvážení. V tomto případě se tak úplně neztotožňuji s výsledky dotazníku. Myslím si, že rodiče odpovídali podle očekávání okolí.

7. otázka: „Od jakého věku dítě zájmové kroužky navštěvuje?“

Tabulka č. 7- Zahájení zájmové činnosti

Věk:	%	Počet dotazníků:
3 roky	19,5	29
4 roky	46,3	69
5 let	24,8	37
6 let	9,4	14

- 3 roky
- 4 roky
- 5 let
- 6 let

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, jaké zkušenosti se zájmovými kroužky moji respondenti mají.

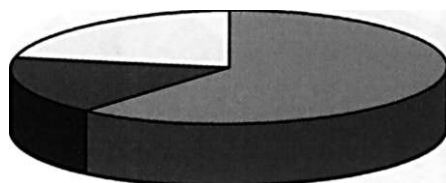
Nejčastější odpověď, jak vyplývá z tabulky a grafu, byla - od čtyř let věku dítěte. Tato hranice je také vesměs kritériem přijetí dítěte do většiny zájmových kroužků.

Pro mě byl překvapující výsledek u dětí tří a šesti letých. Zde bych očekávala výsledky spíše prohozené. Udivuje mě poměrně vysoké procento u dětí tří letých, protože pro tuto věkovou hranici je nabídka zájmové činnosti poměrně omezená. Jak jsem již zmiňovala, hranice bývá povětšinou definována věkem čtyř let.

8. otázka: „Zájmové činnosti Vašeho dítěte se orientují spíše k získávání:“

Tabulka č. 8- Druhy dovedností:

Orientace na:	%
Nové poznatky:	61,32
Umělecké dovednosti:	17
Sportovní dovednosti:	21,68

- nové poznatky
- umělecké dovednosti
- sportovní dovednosti

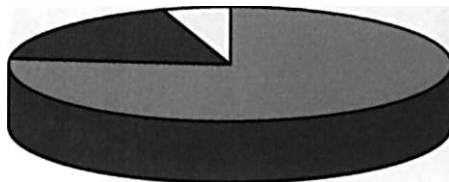
V této otázce někteří dotazovaní zaškrtnuli více odpovědí, protože velmi záleželo na tom, jaký druh zájmové činnosti jejich dítě navštěvuje. Podobná procenta jsem očekávala, protože jak jsem se již mnohokrát zmiňovala ve své teoretické části, mnoho rodičů klade velký důraz na získávání nových poznatků. Bez toho si ani někteří nedovedou zájmovou činnost svého dítěte představit. Dítě samozřejmě získává nové poznatky a zkušenosti jakoukoli činností, kterou vykonává, ale je velmi důležitý způsob, jakým jsou mu poznatky předávány. Zájmová činnost by měla pro dítě zůstat především relaxací a činností, která ho baví a naplňuje.

Z grafu je patrné, že zhruba stejný díl zaujímají sportovní a umělecké dovednosti.

9. otázka: „Jak často se zájmové kroužky během týdne konají?“

Tabulka č. 9- Frekvence zájmových kroužků

Frekvence zájmových kroužků:	%
1x týdně	76,8
2x týdně	18,3
Vícekrát týdně	4,9

- 1x týdně
- 2x týdně
- vícekrát týdně

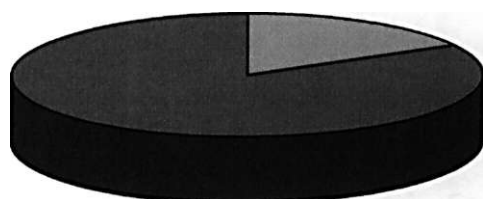
Frekvence zájmové činnosti procentuálně zhruba odpovídá realitě, protože velká většina kroužků se koná jen jednou týdně, vyjma například výuky angličtiny nebo některých sportovních aktivit.

Naprosto nevhodné pro dítě je, pokud se jeho zájmová činnost skládá z několika kroužků konaných 2x týdně. Bohužel i tyto děti se v mém dotazníku vyskytly. Sice jen v ojedinělých případech, ale i tak, 3 zájmové činnosti 2x týdně, to je moc i na nás, dospělé. To pak dítě nemá prakticky žádný volný den v týdnu bez zájmové aktivity. A velice pochybuji, že si to vybralo všechno samo, podle svého zájmu.

10.otázka: „ V kterou denní dobu se zájmové kroužky v MŠ konají?“

Tabulka č. 10 - Čas konání zájmových kroužků

Cas:	%
dopoledně	17
odpoledne	83

- dopoledne
- odpoledne

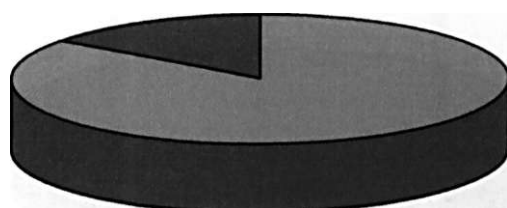
Z tohoto grafu je vidět, že podle rodičů se naprostá většina zájmové aktivity dítěte odehrává v odpoledních hodinách. Z praxe mohu dodat, že tomu tak skutečně je. V zájmu každé mateřské školy je pokud možno „odsunout“ nadstandardní aktivity dítěte do odpoledních hodin, aby nenarušovaly výchovně-vzdělávací práci s dítětem. Pro dítě je totiž nesmírně stresující pokud, je vytrhováno z libovolné činnosti odchodem na kroužek.

V dopoledních hodinách se většinou koná například plavání, které není možné z důvodu provozu bazénu odsunout na odpoledne. Potom se musí tomuto přizpůsobit činnost s dítětem tak, aby byly uspokojovány jeho individuální potřeby.

11 .otázka: „Zájmové kroužky jsou placené či zdarma?“

Tabulka č. 11 - Finanční stránka zájmových kroužků

Finance:	%	Počet dotazníků:
Placené:	85,2	127
Zdarma:	14,8	22

- placené
- zdarma

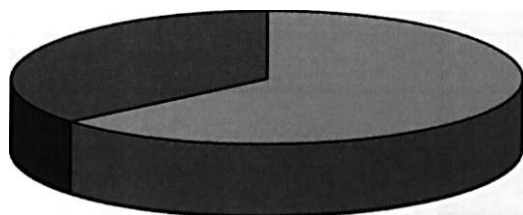
Naprostá většina zájmové aktivity dítěte je pochopitelně placenou záležitostí, a jak také vyplývá z další otázky dotazníku, je pro rodiče částka převážně adekvátní.

Zdarma jsou většinou aktivity vedené přímo pedagogem dané mateřské školy. Pedagog je provádí nad rámec své přímé práce s dětmi a bývá hodnocen ředitelem mateřské školy ve svém osobním ohodnocení.

12.otázka:.. Zdají se Vám ceny kroužků adekvátní?"

Tabulka č. 12- Adekvátnost ceny zájmových kroužků

	%	Počet dotazníků:
ano	63,8	95
ne	36,2	54

Jak jsem se již zmiňovala v předchozí otázce, ceny kroužků se rodičům zdají adekvátní. Pouze necelým 40% dotazovaných se zdají buďto přehnané, nebo naopak nedostačující. To z dotazníku jednoznačně nevyplývá, neboť nebyla položena konkrétní zjišťující otázka.

Podle mého názoru jsou ceny kroužků přemrštěné z ohledu na výsledky. V dnešní době ovšem převažuje trend, dávat dítě na co největší množství zájmové činnosti často bez ohledu na zájem dítěte a jeho nadání, výsledky nebo cenu.

**13.otázka: „ Co očekáváte od jednotlivých zájmových kroužků, které
Vaše dítě navštěvuje?"**

Tabulka č. 13 - Očekávání rodičů

Očekávání:	%
Získání určité specifické dovednosti	49,6
Tělesný rozvoj dítěte	13,4
Estetické cítění	7,4
Určitý režim, pravidelnost v životě dítěte	4
Seznámení s cizím jazykem	9,4
Zábava	16,2

- **získání
specifické
dovednosti**
- **tělesný rozvoj**

- **estetické
cítění**

- **režim,
pravidelnost**

- **seznámení s
jazykem**

- **zábava**

V této otázce měly rodiče možnost vypsát více odpovědí, proto není možné zaznamenat jednotlivé počty dotazníků podle odpovědi, ale lze jen procentuálně vyjádřit výsledky.

Nejčastěji, alespoň podle výsledků mého průzkumu, rodiče očekávají od zájmové aktivity získání nějaké specifické dovednosti přínosné pro budoucnost jejich dítěte.

Jako druhou prioritou, i když již velmi procentuálně nízko, vidí rodiče v zájmové činnosti pro dítě především zábavu, která by podle mého názoru měla vysoko převažovat nad ostatními očekáváními.

Na pomyslném třetím místě se umístila tělesná zdatnost dítěte a její rozvoj. O tuto skutečnost se postarají především sportovně zaměřené kroužky, kterých je podle mého názoru víc než dost, takže si myslím, že by měl být vyšší zájem rodičů a jejich očekávání.

Jazykové znalosti dítěte jako prioritu uznává na prvním místě jen necelých 10% dotázaných rodičů. Tento výsledek mě překvapil, vzhledem k dnešní velmi vysoké poptávce po jazycích, kdy angličtina je na prvním místě v zájmové činnosti. Je ale docela dobře možné, že rodiče jazykové znalosti zahrnuly pod pojem „specifické znalosti“, o kterých jsem se zmiňovala na začátku.

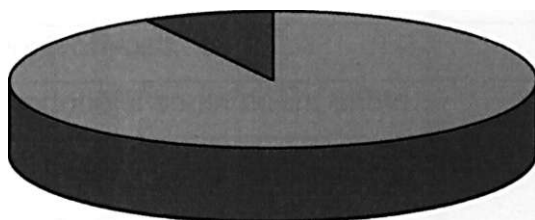
Na předposledním místě se zařadilo estetické cítění a jeho rozvoj, ten se uplatňuje zvláště při umělecky založených kroužcích, jako je keramika nebo například hudební kroužek.

Symbolicky poslední místo patří očekávání získání určitého režimu a pravidelnosti při návštěvách zájmového kroužku, což se mi zdá opravdu velmi neopodstatněné očekávání. Dalo by se říci, že i nepatřičné vzhledem k tomu, kvůli čemu dítě dochází do kroužku.

14. otázka: „ Splnila se Vaše očekávání?“

Tabulka č. 14 - Naplnění očekávání

	%	Počet dotazníků:
ano	91,9	137
ne	8,1	12

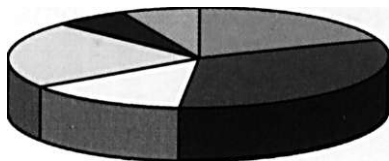
Podle výsledků se rodičům v drtivé většině jejich očekávání splnila, protože činnost jednotlivých zájmových kroužků je tak různorodá, že prakticky každé očekávání má dítě možnost nějakým způsobem naplnit.

Ti z rodičů, jejichž dítě nebo zájmová činnost jim jejich očekávání nesplnila, si buďto stanovily příliš vysoké nároky na dítě nebo vybraly nevhodně zájmovou činnost. Další z možností je také nízká úroveň činnosti v kroužku.

15. otázka; „ Pokud ano, tak v čem:“

Tabulka č. 15- Uskutečněná očekávání

Uskutečněná očekávání:	%
Fyzický rozvoj dítěte	19,4
Získání dovedností a zkušeností	32,2
Oblíbenost zájmové činnosti	14
Jazykové zkušenosti	21,6
Rozvoj tvořivosti	6,2
Dlouhodobější soustředění dítěte	6,6

- fyzický rozvoj dítěte

I získání dovedností a zkušeností

- oblíbenost zájmové činnosti

- jazykové zkušenosti

I rozvoj tvořivosti

- dlouhodobější soustředění dítěte

V této otázce měli rodiče možnost vypsát více odpovědí, proto není možné zaznamenat jednotlivé počty dotazníků podle odpovědi, ale lze jen procentuálně vyjádřit výsledky.

Zde mne zajímalo, v čem se rodičům splnily jejich očekávání, a i když jsem předpokládala, že výsledky budou skoro stejné jako očekávání, v některých případech je výsledek rozdílný.

Nezměnilo se stanovisko rodičů k pro ně nejdůležitějšímu očekávání od zájmové činnosti - získání nových dovedností a zkušeností.

Pro mne bylo překvapením vysoké procento u jazykových zkušeností, kdy v očekávání rodičů mělo jedno z nejnižších procent. Moje vysvětlení je, jak už jsem se zmiňovala, v zařazení jazykových dovedností mezi specifické znalosti.

Fyzický rozvoj dítěte má zhruba stejná procenta jako v otázce očekávání rodičů.

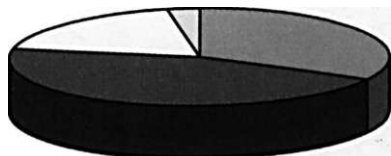
Nově se zde objevuje také kategorie - dlouhodobější soustředění dítěte. Myslím si, že při činnosti, která dítě skutečně baví, se soustředění prodlužuje a zkvalitňuje přirozenou cestou bez nutnosti vnější motivace a je pro dítě přínosem. Tento aspekt jde ruku v ruce také s dalším uskutečněným očekáváním a to oblíbeností zájmové činnosti. Podle mého názoru právě oblíbenost a zájem je pro dítě tím nejdůležitějším.

Udivilo mne, že se zde ani jednou neobjevila jiná možnost, například noví kamarádi, nové prostředí nebo prohloubení zájmu dítěte.

16. otázka:.. Kdo zájmové kroužky Vašeho dítěte vede?"

Tabulka č. 16- Vedoucí zájmového kroužku

Vedoucí zájmového kroužku:	%	Počet dotazníků:
Pedagog MŠ, kam dítě dochází	32,8	49
Lektor docházející do MŠ	45,6	68
Někdo jiný	18,8	28
Nevím	2,8	4

- pedagog z MŠ, kam dítě dochází
- lektor docházející do MŠ
- někdo jiný
- nevím

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, jestli je rodičům vůbec známo, kdo v zájmové činnosti jejich dítě vede.

Skoro polovina dotázaných uvedla lektora, poté následoval pedagog z mateřské školy, kam dítě dochází a nakonec méně než 20% dotazovaných uvedlo někoho jiného. Tento výsledek není možné blíže specifikovat, neboť rodiče pouze variantu bez dalšího komentáře zaškrtili.

Pouze necelá 3%, což jsou jen čtyři respondenti, uvedla, že neví, kdo jejich dítě při zájmové činnosti vede. I když je to jen malé procento, je nepřijatelné, že rodiče dítěte netuší, kdo s jejich dítětem v kroužku pracuje. V dnešní době je to dvojnásob zážehující.

17. otázka:.. Komu dáváte přednost?"

Tabulka č. 17 - Upřednostňuji

Upřednostňuji:	%	Počet dotazníků:
pedagog	28,2	42
Lektor	46,3	69
je mi to jedno	25,5	38

- pedagog
- lektor
- je mi to jedno

Většina dotazovaných dává přednost lektorovi, u kterého zřejmě automaticky předpokládá kvalitnější přístup v práci s dítětem. Tyto výsledky si ale odporují s výsledky z otázky - **„Znáte kvalifikaci docházejícího lektora?“**, kde se naopak většina dotazovaných vyjádřila záporně.

Poměrně velkému procentu rodičů, dle mého názoru, je jedno, kdo jeho dítě při zájmové činnosti vede. Je to každý čtvrtý rodič.

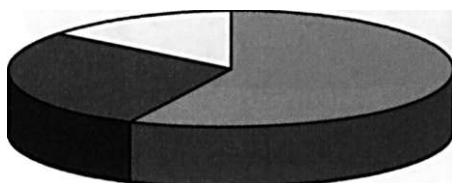
Myslím si, že právě na kvalitě lektora nebo pedagoga záleží, zvláště při uspokojování potřeb dítěte, protože je nutné, aby vedoucí zájmového kroužku pro předškolní dítě měl alespoň minimální znalosti dané věkové skupiny.

V mnoha případech tomu tak bohužel ale není, lektor je sice náležitě vzdělán ve svém oboru, ale s problematikou předškolní pedagogiky není seznámen vůbec.

18.otázka: „Kdo si myslíte, že má lepší předpoklady?“

Tabulka č. 18- Lepší předpoklady

	%	Počet dotazníků:
pedagog	57,8	86
lektor	28,2	42
je mi to jedno	14	21

- pedagog
- lektor
- je mi to jedno

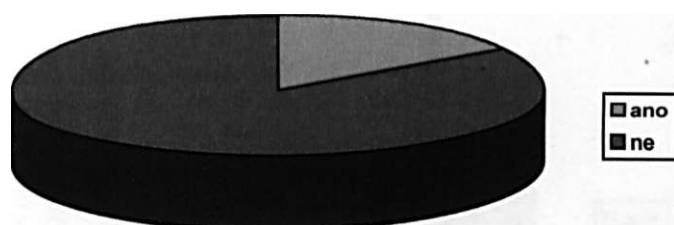
V této otázce jsem zjišťovala, kdo má podle rodičů lepší předpoklady pro vedení zájmového kroužku dítěte předškolního věku.

Paradoxně se ukázalo, že rodiče sice upřednostňují lektora před pedagogem, ale jsou si vědomi, že pedagog má lepší předpoklady pro práci s jejich dítětem. Podle jejich mínění má lektor schopnost a odborné vzdělání dítě něčemu naučit, i když přiznávají, že pedagog dítě lépe zná. Co je tedy pro rodiče prioritou?

19.otázka: „ Znáte kvalifikaci docházejícího lektora?“

Tabulka č. 19- Znalost kvalifikace

	%	Počet dotazníků:
ano	16,1	24
ne	83,9	125

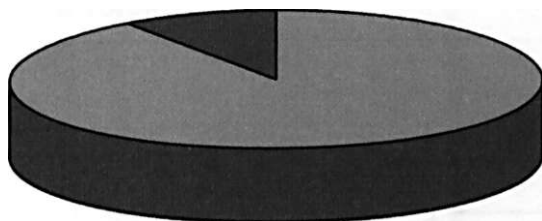
Jak jsem u této otázky správně předpokládala, naprostá většina dotázaných rodičů odpověděla, že kvalifikaci lektora nezná a podle mého názoru ani dost dobře znát nemůže. Za své praxe jsem se nesečkala s případem, že by lektor zájmového kroužku uváděl rodičům, například na nástěnce, svoji kvalifikaci.

I přes tuto skutečnost mne zaráží fakt, že neznámému lektorovi s neznámou kvalifikací dávají přednost před kvalifikovaným pedagogem.

20.otázka: „Jste dostatečně informováni o činnosti v jednotlivých zájmových kroužcích Vašeho dítěte?“

Tabulka č. 20 - Informovanost rodičů

Dostatečná informovanost:	%	Počet dotazníků:
Ano	90,6	135
Ne	9,4	14

Myslím si a výsledky z dotazníku mi to jen potvrdily, že rodiče jsou více než dostatečně informováni o činnosti v jednotlivých kroužcích. Což je samozřejmě přínosem pro vzájemnou komunikaci rodičů a dítěte o jeho dojmech a prožitcích. Je diskutabilní, jak moc rodiče informace vyžadují a nakolik je zajímají nástěnky či vyprávění jejich dítěte.

21.otázka: „ Jakou formou?“

Tabulka č. 21 - Forma informovanosti

Forma informovanosti:	%	Počet dotazníků:
Listní formou, vyprávění dítěte:	40	59
Nástěnky:	18,1	27
Vystoupení dětí:	24,8	37
Výrobky dětí:	12,7	19
Schůzky s lektory:	1,3	2
Účast na veřejných hodinách:	3,1	5

- **ústní forma a vyprávění dítěte**
- **nástěnky**

- **vystoupení dětí**

- **výrobky dětí**

- **schůzky s lektory**

- **účast na veřejných hodinách**

Nejčastější formou, jak se rodiče informují o činnosti v zájmovém kroužku, jsou aktuální výpovědi samotných dětí. Tento způsob je jak pro dítě, tak pro rodiče, tím nejlepším způsobem, jak si udržet vzájemnou komunikaci

s dítětem. Jeho vyprávění zážitků a dojmů, ale i případných trápení, je možností pro rodiče se zainteresovat do světa svého dítěte.

S nemalým počtem procent se na druhém místě umístilo vystoupení dětí na společných besídkách, soutěžích apod.

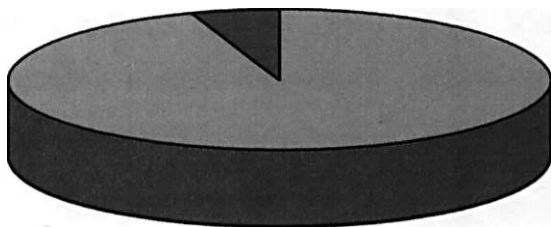
S velmi podobným výsledkem se zařadily informační nástěnky pro rodiče a výrobky dětí, které si odnášejí domů.

Schůzky s lektory či účast na veřejných hodinách preferuje coby informaci jen zanedbatelné množství rodičů, jen necelých 5%.

22.otázka: „Uvažujete o návaznosti zájmové činnosti v základní škole?“

Tabulka č. 22 - Návaznost v ZŠ

	%	Počet dotazníků:
ano	94,6	141
ne	5,4	8

Návaznost zájmové činnosti na základní škole je myslím pro dítě prospěšná, protože si prohlubuje znalosti a zájem o danou problematiku. Až později se totiž pozná opravdový zájem či talent v dané oblasti.

Kladně se vyjádřilo více než 90% dotázaných rodičů, což je myslím v pořádku.

Vyhodnocené stanovené předpoklady a shrnutí empirického výzkumu

1. Předpoklady týkající se rodičů

a) Předpoklad, že důvody rodičů pro výběr zájmové činnosti jsou různé

Můj předpoklad, že rodiče budou volit více způsobů, se naplnil. Celkem volili čtyři způsoby z pěti uvedených. Nejčastějším způsobem výběru zájmové činnosti pro své dítě bylo po domluvě s dítětem. Tento způsob výběru preferovalo necelých 60% dotazovaných. Hned poté se umístila varianta podle přání a zájmu dítěte, skoro 28%. Výsledky této otázky se mi zdají až neskutečně ideální, domnívám se, že rodiče odpovídali s pocitem toho, co se od nich ve skutečnosti očekává a co je správné, nikoliv jak je to v reálu.

Variantu - *sami, podle svého uvážení* - zaškrtno jen 7,4% rodičů, dle mého názoru, při skutečně pravdivé odpovědi by číslo bylo několikrát převyšující.

Na doporučení pedagoga dá jen necelých 6% rodičů.

b) Předpoklad, že pro volbu rodičů je rozhodující vedoucí zájmového kroužku

Jak vyplývá z mého výzkumu, kroužky vedou převážně lektoři, rodiče jim dávají přednost, ale paradoxně jsou si vědomi, že lepší předpoklady pro práci s jejich dítětem má pedagog. Takto se vyjádřila více než polovina dotázaných. Preferují lektora, neboť si myslí, že nutně musí mít odborné vzdělání, a tudíž je schopen jejich dítě „něčemu“ naučit.

Zbývající část zájmových kroužků vedou pedagogové nebo někdo jiný. Čtvrtina dotázaných rodičů nedává přednost nikomu, je jim to lhostejné.

c) Předpoklad, že rodiče mají nároky na vedoucího zájmového kroužku

Na dotaz - „*Znáte kvalifikaci docházejícího lektora?*“ odpovědělo celých 83,9% rodičů záporně. Není mi tedy jasné, proč mu dávají přednost před kvalifikovaným pedagogem, když neznají jeho kvalifikaci a kompetenci daný kroužek učit. Nežřídko se stává, že lektor má sice patřičné vzdělání v dané problematice, ale o předškolní výchově nebo pedagogice vůbec nemá ani ponětí.

Rodiče sice mají teoretické nároky na lektory, ale ve skutečnosti o jejich kvalifikaci neví vůbec nic.

d) Předpoklad, že rodiče mají různá očekávání od zájmové činnosti jejich dítěte

Ktéto problematice se mohli rodiče vyjádřit. Jejich odpovědi jsem roztřídila do šesti celků, s podobnou tematikou.

Polovina dotazovaných uvedla jako jejich hlavní očekávání od zájmové činnosti svého dítěte získání nějaké specifické dovednosti. Zbývající část je rozdělena mezi očekávání typu - tělesný rozvoj, seznámení s cizím jazykem, zábava, estetické cítění a pravidelný režim.

Domnívala jsem se, že budou mít rodiče různá očekávání, ale že budou tolik bazírovat na získávání určitých dovedností, to jsem nečekala. Myslela jsem si, že se zde promítne v nadpoloviční většině očekávání zábavy, relaxace, odpočinku, nových kamarádů atd.

2. Předpoklady týkající se zájmových kroužků

a) Předpokládám široké nabídky zájmové činnosti s převažující tendencí rodičů k určité zájmové aktivitě

Předpokládala jsem, že mateřské školy budou nabízet širokou škálu nadstandardních aktivit, ze které si budou moci děti i jejich rodiče vybrat. Celková nabídka činila čtrnáct druhů různých aktivit pro dítě. I přesto ještě někteří rodiče navrhli další aktivity, které jim podle jejich názoru v nabídce chybí.

Usuzovala jsem také, že některá aktivita bude vysoce převažovat nad ostatními.

Oba mé předpoklady se naplnily. Nejčastěji volenou aktivitou pro předškolní dítě byla výuka anglického jazyka. Skoro polovina dětí rodičů, kteří v mém výzkumu odpovídali, navštěvují výuku angličtiny.

Shrnutí empirického výzkumu

Ve své empirické části diplomové jsem si dala za cíl zjistit současný stav v oblasti zájmové činnosti předškolního dítěte v mateřské škole.

Pokoušela jsem se s pomocí **dotazníku pro rodiče** zjistit jejich názory a potřebné informace, abych mohla zmapovat situaci celé jedné městské části Prahy 15.

Z výzkumu vyplynulo, že přibližně 90% předškolních dětí zájmové kroužky navštěvuje, průměrně jedno dítě navštěvuje tři odlišné činnosti, což je v předškolním věku poměrně velké číslo a proto si myslím, že je důležité se vlivem zájmové aktivity na předškolní dítě dále zabývat.

Co se týká nabídky zájmových aktivit pro rodiče, je situace vyhovující a nabídka velmi široká, i přesto se však objevily ojedinělé ohlasy k inovaci. Některé jejich podněty ale byly dosti nereálné nebo pro předškolní věk méně vhodné.

Velký problém se ukázal v oblasti vedoucích kroužků. Pod jejich vlivem je velké procento předškolních dětí a je tedy nutné adekvátní vzdělání se znalostí specifických potřeb předškolních dětí. Je naprosto nezbytné, aby lektori docházející do mateřské školy měli potřebné vzdělání, jak v oblasti předškolní výchovy, tak i v konkrétní oblasti zájmové aktivity.

Zájmová činnost může být pro dítě obohacujícím prožitkem, ale i záležitostí s negativním dopadem. Tento aspekt, by měli mít na paměti všichni ti, kteří se zájmovou činností dětí zabývají, či ji nějak ovlivňují.

Diskuse

V závěrečné diskusi chci polemizovat nad zjištěnými skutečnostmi a pokusím se také najít vhodné řešení této problematiky. Na jedné straně se budu snažit vyřešit vztah rodičů a jejich zájmů s potřebami dítěte, na straně druhé také nastínit vztah zájmové činnosti k současné vzdělávací koncepci a mateřským školám.

Nejprve se zaměříme na vztah rodič, dítě a zájmová činnost. Jak vyplynulo z celé mé práce, zájmová činnost má podle rodičů nezastupitelné místo v životě dítěte. Nemá smysl se pokoušet tento fakt nějakým způsobem vyvracet, jen je třeba přimět rodiče k objektivnímu zamyšlení nad jejich dítětem, jeho skutečnými potřebami a kompetencemi, které je schopno vzhledem ke svému věku zvládnout. Rodiče by si také měli položit otázku, zda jejich dítě má o zájmovou činnost skutečně zájem, zda je kompetentně vedena, prostě se více zajímat, čím se dítě zabývá, více se informovat, ovšem pouze ze spolehlivých zdrojů. Budou-li znát jeho skutečná přání a touhy, potom se mnohem snáze dokážou vcítit do jeho přirozených potřeb.

Univerzální recept nebo rada, jakým způsobem najít řešení tohoto vztahu neexistuje, je to jen na rodičích jakou zvolí strategii při výběru zájmové činnosti pro své dítě.

Co se týče druhé oblasti, které se můj výzkum dotýkal, a to vztahu zájmové činnosti, mateřské školy a současné vzdělávací koncepce, je situace sice přehlednější, ale podle mého názoru složitější.

Mateřské školy se sice prezentují svým školním vzdělávacím programem, který se pochopitelně liší podle podmínek dané mateřské školy, ale liší se i nabídkou nadstandardních aktivit. Mateřské školy se snaží zaujmout rodiče a děti množstvím, atraktivitou nabídky a ani si neuvědomí, že často na úkor své vlastní profesionality.

Současná vzdělávací koncepce umožňuje, myslím si, dostatečně široký prostor pro tvorbu školních vzdělávacích programů, takže se dá podle mého

názoru vytvořit takový program, který bude nejen akceptovat veškeré principy RVP PV, ale začlení do programu takové činnosti, aby nebylo třeba nabízet nadstandardní aktivity formou kroužků. Je pochopitelné, že některé aktivity mateřská škola zajistit nedokáže, jako je například výuka plavání v bazénu nebo různé druhy sportovních aktivit, ale právě u těch by měla být zajištěna profesionální výše.

Výchovně - vzdělávací práce v mateřských školách je povětšinou na vynikající profesionální úrovni, a proto by se mateřské školy neměly nechávat degradovat v očích rodičů na „službu“ zajišťující péči o jejich dítě, ale měly by se snažit vybudovat si v očích veřejnosti své nezastupitelné místo, jaké jim právem náleží.

Při zpracovávání informací do své práce jsem zjistila, jak velmi málo je odborné literatury týkající se zájmové činnosti dětí, zvláště věnované dětem v předškolním věku. Většina publikací se týká praktické stránky této problematiky, ale odborné teoretické podklady, ze kterých by se dalo vycházet, chybí. Myslím si, že by se zájmovou činností dětí předškolního věku měli zabývat kompetentní odborníci, protože je to fenomén dnešní doby a je třeba, aby byl podrobně teoreticky propracován.

Závěr

Zájmová činnost předškolního dítěte byla pro mne, před zpracováním této diplomové práce, jen aktivitou, kterou se dítě buď v mateřské škole, nebo mimo ni zabývá. Jaká jsou možná úskalí nebo naopak výhody pro dítě, jsem znala jen okrajově, příliš jsem se touto problematikou nezabývala. Teprve podrobné nahlédnutí do aktuální situace pro mne znamenalo odkrytí pozitivních, ale i negativních možných dopadů na dítě.

Ve své práci jsem se zaměřila především na rodiče, kteří jsou těmi, co rozhodují o činnosti svého dítěte, mají nároky a očekávání jak na dítě, tak i na lektora a celou zájmovou oblast vůbec.

Snažila jsem se o podrobný rozbor dané problematiky, která je v dnešní době aktuální a domnívám se, že stojí za podrobné zkoumání kompetentními osobami. Vliv zájmové činnosti na dítě je totiž téměř stejný, jako vliv mateřské školy, ale zůstává tak trochu stranou zájmu.

V dotazníku jsem formulovala otázky tak, abych dostala ucelený obrázek názoru konkrétního rodiče z osmi mateřských škol na území městské části Prahy 15. U některých otázek se mi nepodařilo přimět formulaci rodiče k „pravdivé odpovědi“, výsledek je tudíž zavádějící.

I přes tyto skutečnosti se podařilo v rámci možností vytvořit náhled do problematiky zájmové činnosti ne z pohledu dítěte, ale jeho rodičů.

Bylo by na místě, aby byl probádán i pohled, jakým dítě vnímá zájmovou činnost. Tyto zjištěné poznatky budou cenné nejen pro nás, ale také i pro rodiče. Pomůže jim to v rozhodování, do jakého zájmového kroužku dítě umístit.

Každé dítě má právo svobodného rozhodnutí, oblast zájmové činnosti by neměla být výjimkou.

Literatura

Bečvářové Z.: **Současná mateřská škola a její řízení.** Praha. Portál, 2003. ISBN 80-7178-537-7.

Čáp, J.: **Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy.** Praha, ISV 1996. ISBN 80-85866-15-3

Čáp, J., Mareš, J.: **Psychologie pro učitele.** Praha, Portál 2001. ISBN 80-7178-463-X

Hájek, B., Hofbauer, B., Pávková, J.: **Pedagogika volného času.** Praha, UK Praha - Pedagogická fakulta 2003. ISBN 80-7290-128-1

Havlíňová, M.: **Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole: rozšířený a aktualizovaný modelový program (dokument a metodika).** Praha, Portál 2000. ISBN 80-7178-383-8

Helus, Z.: **Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče.** Praha, Portál 2004. ISBN 80-7178-888-0

Hofbauer, B.: **Děti, mládež a volný čas.** Praha, Portál 2004. ISBN 80-7178-927-5

Hoskovicová, S.: **Psychická odolnost předškolního dítěte.** Praha, Grada 2006. ISBN 80-247-1424-8

Kolláriková, Z., Pupala, B.: **Předškolní a primární pedagogika.** Praha, Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7

Matějček, Z.: **Dítě a rodina v psychologickém poradenství.** Praha, SPN 1992. ISBN 80-04-25236-2

Matějček, Z.: **Co děti nejvíc potřebují.** Praha, Portál 1994. ISBN 80-7178-853-8

Mertin, V., Gillernová, I.: **Psychologie pro učitelky mateřské školy.** Praha, Portál 2003. ISBN 80-7178-799-X

Mónks, F. J., Ypenburg, I. H.: **Nadané dítě.** Praha, Grada 2002. ISBN 80-247-0445-5

Možný, I.: **Sociologie rodiny.** Praha, Slon 2002. ISBN 80-86429-05-9

Niesel, R., Griebel, W.: **Poprvé v mateřské škole.** Praha, Portál 2005. ISBN 80-7178-989-5

Opravilová, E.: **Předškolní pedagogika I.** Liberec, Technická universita 2002. ISBN 80-7083-656-3

Opravilová, E., Gebhartová, V.: **Jaro v mateřské škole: kurikulum předškolní výchovy.** 1. díl. Praha, Portál 1998. ISBN 80-7178-210-6

Opravilová, E., Gebhartová, V.: **Léto v mateřské škole: kurikulum předškolní výchovy.** 2. díl. Praha, Portál 1998. ISBN 80-7178-245-9

Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B., Hrdličková, V., Pavlíková, A.: **Pedagogika volného času.** Praha, Portál 2002. ISBN 80-7178-711-6

Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J.: **Pedagogický slovník.** Pra. Portál, 1995. ISBN 80-7178-029-4

Smolíková, K. a kol.: **Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.** Praha. VÚP, 2004.

Špaňhelová, I.: **Dítě v předškolním období.** Praha, Mladá fronta 2004. ISBN 80-204-1187-

Vágnerová, M.: **Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří.** Praha, Portál 2000. ISBN 80-7178-308-0

Odborné články

- Burdíková, L.: **Pohled na Rámcový program pro mateřské školy „z druhé strany“** A 1.5 in Metodické listy pro předškolní vzdělávání. Praha. Raabe, 2001
- Dvořáčková, H.: **Už do kroužku nechci.** Děti a my, 1/2006, s. 32
- Hájek, B.: **Kroužky versus školní družina.** Informatorium, 2/2004, s. 9
- Jíra, O.: **Komu svěřit děti ve volném čase.** Rodina a škola, 2/2005, s. 22
- Mazáčová, N.: **Nadané dítě v současné škole I.** Informatorium. 1/2006, s. 8 - 9
- Mazáčová, N.: **Nadané dítě v současné škole II.** Informatorium. 2/2006, s. 8
- Nováčková, J.: **Základní lidské potřeby** D 1.1 in Vedení mateřské školy. Praha. Raabe, 1997
- Opravilová, E.: **Osobnostně orientovaný model předškolní výchovy** D 4.4 in Vedení mateřské školy. Praha. Raabe, 1998.
- Palatinová, A.: **Angličtina v mateřské škole ano, nebo ne?** Informatorium, 8/2004, s. 7
- Pilná, V.: **Jak vybrat zájmový kroužek.** Děti a my, 4/2005, s. 34
- Smolíková K.: **Rámcový program pro předškolní vzdělávání** A 1.2 in Metodické listy pro předškolní vzdělávání. Praha. Raabe, 2001
- Smolíková, K.: **Žádný strach ze školního vzdělávacího programu!** Informatorium, 7/2005, s. 10 - 13
- Svobodová E., Švejnová H.: **Osobnostně sociální přístup v práci učitelky** A 2.1 in Metodické listy pro předškolní vzdělávání. Praha. Raabe, 1999
- Špačková R.: **Potřebujeme kroužky v mateřské škole?** Informatorium, 4/2006, s. 4
- Šulová, L.: **Výchovné přístupy k dětem v současné MŠ.** Informatorium 3 - 8 , 2/2005, s. 6 - 7
- Vránová, M., Gricová, D.: **Cizí jazyk v MŠ** in Kafomet pro mateřské školy. 1. vyd. Stařec: Infra.s. r. o. 2005, 9. aktualizace, Růz-010.1. ISBN 80-86666-21-2.
- Základy angličtiny formou kroužků v mateřských školách** B 5.7 in Metodické listy pro předškolní vzdělávání. Praha. Raabe, 2000.

Příloha

č. 1 - Dotazník pro rodiče

Příloha č. 1

DOTAZNÍK PRO RODIČE

Aktuální věk dítěte:

3 roky 4 roky 5 let 6 let

Dívka

Chlapec

Navštěvuje Vaše dítě zájmové kroužky?

- V mateřské škole
- Mimo mateřskou školu
- Nenavštěvuje

NENAVŠTĚVUJE zájmové kroužky, protože:

- Finančně neúnosné pro rodinu
- Nevyhovující nabídka
- Rodič nechce
- Dítě nechce
- Jiné

NAVŠTĚVUJE: (zaškrtněte, jaké kroužky dítě navštěvuje)

- Angličtina
- Němčina
- Jiný

- Flétna
- Aerobik

- Pop balet
- Keramika
- Výtvarný kroužek
- Hudební kroužek
- Plavání
- Country tance
- Kroužek informatiky
- Taneční kroužek
- Jóga
- Balanční míče
- Logopedie
- Jaký další byste uvítali

Zájemové kroužky v MŠ vybíráte:

- Spolu s dítětem
- Sami, podle vlastního uvážení
- Podle přání, zájmu dítěte
- Na doporučení pedagoga
- Na doporučení někoho jiného

Od jakého věku dítě zájemové kroužky navštěvuje?

- 3 roky
- 4 roky
- 5 let
- 6 let

Zájemné činnosti Vašeho dítěte se orientují spíše k získávání:

- nových poznatků
- uměleckých dovedností
- sportovních dovedností a činností

Jak často se zájemné kroužky během týdne konají?:

- 1x a které to jsou:
- 2x a které to jsou:
- vícekrát a které to jsou:

V kterou denní dobu se zájemné kroužky v MŠ konají?:

- Dopoledne
- Odpoledne

Zájemné kroužky jsou:

- Placené
- Zdarma

Zdají se Vám ceny kroužků adekvátní?

Ano

Ne

Co očekáváte od jednotlivých zájmových kroužků, které Vaše dítě navštěvuje?:

Splnila se Vaše očekávání? Ano ne

Pokud ano tak v čem:

Kdo zájmové kroužky Vašeho dítěte vede?

- Pedagog z MŠ, kam dítě dochází
- Lektor docházející do MŠ
- Někdo jiný
- Nevím

Komu dáváte přednost?

Kdo si myslíte, že má lepší předpoklady?

Znáte kvalifikaci docházejícího lektora zájmových kroužků?

Ano

Ne

Myslíte si, že jste dostatečně informováni o činnosti v jednotlivých zájmových kroužcích Vašeho dítěte?

Ano

Ne

Jakou formou?:

Uvažujete o tom, že dítě bude tyto kroužky navštěvovat i v základní škole?

Ano

Ne

